

Nr 118

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.; given Stockholms slott den 4 mars 1955.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat,

dels ock lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över de av föredragande departementschefen angivna grunderna rörande ersättning för sjukhjälp utom riket.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, på grund av den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen enligt nämnda lag skall äga rätt till ersättning för utgifter för sjukvård utom riket.

Ersättning för utgifter för utrikes åtnjuten läkarvård föreslås utgå med $\frac{3}{4}$ av läkarens arvode, som dock anses ej böra få beräknas till högre belopp än 25 kr. för varje besök. Ersättning för utgifter för sjukhusvård utomlands förordas utgå med belopp, motsvarande vårdavgiften, dock maximerad till 35 kr. per vård dag.

Statsbidrag föreslås utgå till sjukkassorna med $\frac{1}{2}$ av utgifterna för läkarvården och, såvitt angår sjukhusvården, utgifterna efter avdrag av 3 kr. per vård dag.

Angivna regler föreslås skola gälla även för sjömännens vidkommande. Emellertid föreslås härutöver vissa särskilda åtgärder genom utrikesmyndighets försorg för att tillförsäkra sjöfolket kostnadsfri sjukvård beträffande tid, då det s. k. redaransvaret inte gäller, eller då ersättning inte utgår i annan ordning. I samband härmed föreslås utrikesförvaltningen få viss regressrätt mot den allmänna sjukförsäkringen.

Redarna — som enligt sjukförsäkringslagen ha regressrätt mot den allmänna sjukförsäkringen för av dem utbetald sjuklön och för sjukersättning inom riket — föreslås erhålla sådan regressrätt även med avseende å ersättning för sjukvård utom riket. Vidare föreslås att redarna befrias från skyldigheten att erlägga arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen beträffande utländska, i Sverige ej mantalsskrivna sjömän.

För att underlätta handläggningen av frågor främst avseende sjöfolkets sjukförsäkring föreslås att för ändamålet en serviceavdelning inrättas i riksförsäkringsanstalten.

Förslag

till

**Lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1)
om allmän sjukförsäkring**

Härigenom förordnas, att 19, 20, 28, 38 och 41 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

19 §.

Har kommun — — — — — motsvarande kostnad.

Allmän sjukkasse — — — — — av tillsynsmyndigheten.

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som ovan i 14—18 §§ avses, äger han hos den sjukkasse, där sjömannen är försäkrad, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i denna lag; dock må ersättning utgå högst med belopp, som skulle hava utgivits, därest kostnaden uppkommit vid den sjukets vistelse inom sjukkassans verksamhetsområde.

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som ovan i 14—18 §§ avses, äger han hos den sjukkasse, där sjömannen är försäkrad, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i denna lag.

20 §.

Om ersättning — — — — — Konungen meddelar.

Har redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att för sjömans sjukvård utom riket vidkännas kostnad, som omfattas av föreskrifter, meddelade med stöd av första stycket, äger han från den sjukkasse, där sjömannen är försäkrad, i den ordning Konungen bestämmer erhålla gottgörelse för kostnaden enligt nämnda föreskrifter.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 19, 28 och 41 §§ SFS 1953:569 och beträffande 38 § SFS 1954:244.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har genom utrikesförvaltningens försorg åt försäkrad lämnats ekonomiskt bistånd avseende sjukvård utom riket, äger utrikesförvaltningen från den sjukkassa, som den försäkrade tillhör, erhålla gottgörelse därför enligt vad i andra stycket sägs.

28 §.

Konungen äger — — — — — vid sjukdom.

Har arbetstagare, som i första stycket avses, icke eller endast delvis undantagits från sjukpenningförsäkringen, äger arbetsgivaren i arbetstagarens ställe hos sjukkassan uppbära arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda sjukhjälp icke överstiger den utbetalda lönen.

Har arbetstagare, som i första stycket avses, icke eller endast delvis undantagits från sjukpenningförsäkringen, äger arbetsgivaren i arbetstagarens ställe hos sjukkassan uppbära eller, när fråga är om sjöman som drabbats av sjukdom utom riket, i den ordning Konungen bestämmer från sjukkassan erhålla arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda sjukhjälp icke överstiger den utbetalda lönen.

Överenskommelse att — — — — — avtalet gäller.

Utgöres lön — — — — — kommunal inkomstskatt.

Har försäkrad, som drabbats av sjukdom utom riket, därvid erhållit underhåll genom utrikesförvaltningens försorg, äger förvaltningen från den sjukkassa, som den försäkrade tillhör, i den ordning Konungen bestämmer erhålla den försäkrade tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån sådan sjukhjälp icke överstiger utgivet underhåll.

38 §.

Arbetsgivare är pliktig att erlægga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget

Arbetsgivare är pliktig att erlægga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget

(Gällande lydelse)

skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen en tiondels procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning en procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till *arbetstagare anställda hos honom*. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femton tusen kronor för år räknat. För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlægga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.

Angående debitering — — — — — därom förordnar.

41 §.

Sjukhjälsbidrag utgår — — — — — 75 procent.

Konungen äger — — — — — av desamma.

Angående sjukhjälsbidrag till centralsjukkassa för utgifter för sjukvård utom riket gäller vad därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956; dock skall 38 § i den nya lydelsen lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1955.

(Föreslagen lydelse)

skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen en tiondels procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning en procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till *sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring*. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning *eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket*, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femton tusen kronor för år räknat. För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlægga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266)
om moderskapshjälp

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp skall erhålla följande ändrade lydelse.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

12 §.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delars procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till *arbetstagare anställda hos honom*. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delars procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till *sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring*. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1955.

Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat

Härigenom förordnas, att § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 angående beskickningar och konsulat skall hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 53.

1. Skall kostnaden — — — — — är berättigad.

Är svensk sjöman, som är försäkrad jämlikt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, till följd av sjukdom i behov av sjukvård och underhåll, utan att sådana omständigheter äro för handen som avses i första stycket eller i mom. 2, åligger det konsul att förskotta kostnaden härför med belopp, som med iakttagande av tillbörlig sparsamhet kan anses erforderligt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 feb-
ruari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för utrikes- och handelsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för sjukvård utom riket samt om sjömannens sjukförsäkring samt anför.

Inledning

Sedan vid 1953 års riksdag på grundval av propositionen nr 178 beslutats att lagen om allmän sjukförsäkring skulle träda i kraft den 1 januari 1955, tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts den 19 februari 1954 meddelade bemyndigande generaldirektören Åke Natt och Dag att såsom utredningsman inom socialdepartementet biträda med utredning rörande fråga om ersättning från försäkringen för sjukvård utom riket. Utredningsmannen, till vilkens förfogande stått vissa experter¹, har den 29 november 1954 slutfört sitt uppdrag med avlämnande av ett betänkande i ämnet (stencil). Betänkandet har därefter remissbehandlats i vanlig ordning.

Frågan om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för sjukvård utom riket äger uppenbarligen nära samband med frågan om sjömannens sjukförsäkring. Rörande det senare spörsmålet avlämnade 1946 års sjömanskommitté den 14 december 1951 ett betänkande (SOU 1952: 10), som utarbetats av en delegation inom kommittén.²

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt sjömanskommittén att — med beaktande av 1953 års riksdagsbeslut rörande den allmänna sjukförsäkringen — verkställa en överarbetning av sitt ifrågavarande betän-

¹ Experter har varit redaktören Hjalmar Bååw, verkställande tjänstemannen i Göteborgs stads erkända centralsjukhus Gösta Carlson, sjökaptenen Douglas Forsssblad, direktören Sven Joge, byråchefen i utrikesdepartementet Curt Leijon, ombudsmannen Bo Linderstam samt ledamöterna av riksdagens andra kammare Jerker Svensson och Birger Utbult.

² Delegationen bestod av kommitténs ordförande August Lindberg, ordförande, sjökaptenen Douglas Forsssblad, ledamoten av riksdagens andra kammare Jerker Svensson, byråcheferna August von Hartmansdorff, Tor Jerneman och Edvin Tegendal, förste byråsekreteraren Erik Malm samt sekreteraren Sven Gerentz.

kande. Kommittén avgav den 14 januari 1954 ett tilläggsbetänkande (stencil) till 1951 års betänkande. Tilläggsbetänkandet var utarbetat av en delegation inom kommittén.¹ Betänkandet utmynnade i förslag om en särskild, från allmänna sjukförsäkringen fristående sjukförsäkring för sjömän.

Efter remissbehandling av sistnämnda betänkande ansåg jag mig böra pröva, huruvida icke behovet av särbestämmelser rörande sjömannens sjukförsäkring kunde tillgodoses inom den allmänna sjukförsäkringens ram. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 tillkallade jag numera t. f. kommerserådet Anders Lindstedt att inom socialdepartementet biträda med denna utredning. Till utredningsmannens förfogande ställdes vissa experter.² Sedan utredningsuppdraget fullgjorts har utredningsmannen den 19 november 1954 avlämnat ett betänkande angående sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen (stencil). Betänkandet har därefter varit föremål för remissbehandling.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spørsmål till behandling och vill då först lämna en översikt över gällande bestämmelser på området.

Gällande bestämmelser

Lagen om allmän sjukförsäkring m. m.

Försäkring enligt *lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring* (SFL) sker i allmänna sjukkassor. Dessa är dels centralsjukkassor och dels lokalsjukkassor. Centralsjukkassas verksamhetsområde är antingen en större stad eller ett eller två landstingsområden. Lokalsjukkassas verksamhetsområde är en eller flera kommuner. Lokalsjukkassa är ansluten till den centralsjukkassa, inom vars område den är belägen. Det finnes 31 centralsjukkassor och 630 lokalsjukkassor. Tillsynen över sjukförsäkringen utövas centralt av riksförsäkringsanstalten.

Varje svensk medborgare, som är bosatt i riket, skall — med vissa undantag — från och med kalendermånaden näst efter den, varunder han fyllt 16 år, genom medlemskap i allmän sjukkassa vara försäkrad enligt SFL. Detta gäller också den som, utan att vara svensk medborgare, är bosatt och mantalsskriven i riket. Försäkringspliktig skall för varje kalenderår vara medlem i sjukkassan för den kommun, där han för samma år blivit mantalsskriven. Är han inte mantalsskriven i Sverige, skall han vara medlem i sjukkassan för den kommun, där han är bosatt vid ingången av kalenderåret eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt uppkommer.

Varje medlem i allmän sjukkassa är sjukvårdsförsäkrad. Barnen är

¹ Delegationen bestod av förenämnda herrar Lindberg, Forssblad, Svensson, Jerneman, Tegendal, Malm och Gerentz ävensom byråchefen Curt Leijon.

² Experter har varit förenämnda herrar Bååw, Carlson, Forssblad, Jøge, Leijon, Linderstam och Svensson.

sjukvårdsförsäkrade utan att vara medlemmar. Sjukkasemedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr., är även sjukpenningförsäkrad. Detsamma gäller vissa icke förvärvsarbetande gifta kvinnor (hemmafruar). Sjuk-kassa har att besluta huruvida en medlem skall vara sjukpenningförsäkrad.

Kvinna, som är sjukförsäkrad enligt SFL, äger på grund därav erhålla moderskapshjälp enligt *lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskaps-hjälp*.

På grund av sjukvårdsförsäkringen ersättes utgifter för läkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor. Vidare utgår ersättning för sjukgymnastisk behandling samt för konva-lescentvård enligt vissa i respektive sjuk-kassors stadgar intagna be-stämmelser.

Ersättning för läkarvårdsutgifter utgår vid varje sjukdom med tre fjärdedelar av utgifterna eller, då dessa överstigit det belopp, vartill de enligt av Kungl. Maj:t fastställda taxa skall beräknas uppgå, med tre fjärdedelar av sistnämnda belopp (14 §). Vissa tandvårdsutgifter ersättes också, där-vid motsvarande ersättningsregler gäller. Kungl. Maj:t har den 4 juni 1954 (nr 532) fastställt taxa för beräkning av ersättning för läkarvård och tandläkarvård enligt *lagen om allmän sjukförsäkring*.

Sjukhusvård ersättes i princip med kostnaden å allmän sal å hemorts-sjukhus (15 §). Sagda kostnad utgör för närvarande regelmässigt 3 kr. för dag.

Utgifter för resor till och från läkaren samt till och från sjukvårdsin-rättning ersättes vid intagning å sjukvårdsinrättning endast i vad de över-stiger visst belopp (16 och 17 §§). Ersättningen utgör i regel tre fjärde-delar av den överskjutande kostnaden. I särskilda fall ersättes dock hela överskjutande kostnaden.

Den förut berörda ersättningen för sjukvårdande åtgärder utgår enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av tillsynsmyndigheten (18 §). För samtliga sjuk-kasseområden gäller lika bestämmelser, vilka i princip inne-bär att ersättningen utgår med tre fjärdedelar av kostnaden.

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som avses i 14—18 §§ SFL, äger han hos den sjuk-kassa, där sjömannen är försäkrad, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i SFL. Ersättning utgår dock högst med belopp, som skulle ha utgivits, därest kostnaden uppkommit vid vistelse inom sjuk-kassans verksamhetsområde (19 §).

I fråga om rätt till ersättning för sjukvård utom riket stadgas i *lagen* endast att därom skall gälla de föreskrifter Konungen meddelar (20 §).

På grund av sjukpenningförsäkringen äger den, som omfattas därav, vid sjukdom, som förorsakar förlust av arbetsförmågan, rätt till sjuk-

penning (21 §). Förorsakar sjukdom, utan att medföra total förlust av arbetsförmågan, nedsättning av denna med hälften, utgår halv sjukpenning. Sjuk-kassa må, då skäl är därtill, påfordra att förlust eller nedsättning av arbetsförmåga styrkes genom intyg av läkare.

Varje sjukpenningförsäkrad medlem är försäkrad för en grundsjukpenning om 3 kr. för dag (22 §). Uppgår medlemmens årsinkomst av tjänst till minst 1 800 kr., är han även försäkrad för tilläggssjukpenning, som till storleken bestämmes av den sjukpenningklass medlemmen tillhör. Tillhörigheten till sjukpenningklass, som berättigar till tilläggssjukpenning, är beroende allenast av medlemmens årsinkomst av tjänst. Med årsinkomst av tjänst avses sådan inkomst av förvärvsarbete, som arbetstagare kan antagas komma att tills vidare åtnjuta i allmän eller enskild tjänst (7 § sista stycket).

Sjukpenningklasserna och beloppet av hel sjukpenning framgår av en i 22 § SFL intagen tabell. Sjukpenningklasserna är till antalet 13, och sjukpenningen varierar från lägst 3 till högst 20 kr. om dagen.

Har sjukpenningförsäkrad medlem ett eller flera hemmavarande barn, som är sjukvårdsförsäkrade som barn till honom, utgår barntillägg — lägst 1 kr. och högst 3 kr. — till grundsjukpenningen (24 §).

För tid, då sjukpenningförsäkrad medlem åtnjuter sjukhusvård, skall i stället för sjukpenning utgivas hempenning (25 §). Denna motsvarar till storleken den sjukpenning som eljest skolat utgå, minskad med 3 kr. dock med högst hälften av sjukpenningens belopp. För kvinnlig medlem med barn under 10 år i hemmet skall hempenningen utgöra minst 3 kr. om dagen.

Sjukpenning får ej utgivas för de tre första dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid), och ej heller för tid, innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos sjuk-kassan, såvida ej hinder mött för sådan anmälan eller eljest särskilda skäl föranleder att sjukpenning bör utgå (26 §). Om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut, skall de båda perioderna vid karenstidens beräkning anses som en sjukperiod.

Kungl. Maj:t äger från sjukpenningförsäkringen i dess helhet eller viss del därav undantaga arbetstagare, som på grund av lag eller författning, utfärdad av Kungl. Maj:t, eller bestämmelse, som beslutats av kommun, äger uppbära lön vid sjukdom (28 §). Har dylik arbetstagare icke eller endast delvis undantagits från sjukpenningförsäkringen, äger arbetsgivar-
ren i arbetstagarens ställe uppbära arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån sådan sjukhjälp inte överstiger den utbetalade lönen. Överenskommelse att arbetsgivare, som vid arbetstagares sjukdom utgivit lön till arbetstagaren, skall i dennes ställe hos sjuk-kassa äga uppbära honom tillkommande lön jämte barntillägg är bindande för sjuk-kassan, endast därest överenskommelsen har form av kollektivavtal.

Rätten till såväl sjukpenning som ersättning för sjukhusvård är begränsad genom bestämmelser om sjukhjälpstid (29 §). Sjukhjälpstiden är vid varje sjukdom högst 730 dagar, för folkpensionärer dock högst 90 dagar.

Framställning om sjukhjälp skall göras, beträffande sjukpenning inom sex månader från den dag sjukpenningen avser samt i fråga om annan sjukhjälp inom samma tid från det den försäkrade guldit det belopp, varför ersättning begäres. Underlåter någon att uppbära sjukhjälp inom sex månader efter det sjukkassan meddelat honom att så kunnat ske, kan sjukkassan vägra att betala ut sjukhjälpen.

Den allmänna sjukförsäkringen är samordnad med den yrkesskade-försäkring, som genomförts från och med den 1 januari 1955. Sålunda gäller enligt *lagen den 17 maj 1954 (nr 243) om yrkesskade-försäkring (YFL)* att för tid till och med nittionde dagen efter den då yrkesskada inträffar, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta (samordningstid), den skadade äger, om han är försäkrad enligt SFL, rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjukkassa enligt vad därom är stadgat i SFL. Är den skadade under samordningstiden eller del därav inte försäkrad enligt SFL, skall för sådan tid till honom utgivas ersättning enligt YFL med belopp, som han skulle ha ägt uppbära, om han omfattats av den obligatoriska sjukförsäkringen. Jag vill erinra om att jag har för avsikt att förorda vissa ändringar i dessa bestämmelser. Ifrågavarande ändringsförslag är dock ej av direkt betydelse i detta sammanhang.

Om en yrkesskada under samordningstiden medför behov av sjukvård utom riket eller tandläkarvård eller särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, konstgjorda lemmar och glasögon, skall erforderliga kostnader härför — utgifter för nödiga resor inräknade — ersättas enligt YFL, i den mån ersättning ej utgår enligt SFL. Detsamma gäller om kostnader för särskild vård, som på försäkringsinrättnings begäran lämnas den skadade.

Efter samordningstidens utgång utgår inte ersättning enligt SFL vid yrkesskador (31 §), utan skaderegleringen sker helt enligt YFL:s bestämmelser.

Enligt YFL är varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst försäkrad för yrkesskada. Undantagna är endast nära anhöriga till arbetsgivaren och viss vid försvarsväsendet anställd personal. Försäkringen omfattar sålunda även utländsk arbetskraft, som svensk arbetsgivare anlitar i rörelse, som bedrivs här i landet.

Enligt YFL utgår ersättning för av yrkesskada föranledda erforderliga kostnader för läkar-, tandläkar- eller sjukhusvård samt för läkemedel. Utgifter för resor i samband med sjukvården ersättes också. Ersättning utgår vidare för kostnader för särskilda hjälpmedel till lindrande av skadan. På grund av YFL utges också till den skadade, för tid efter samordningstidens slut, sjukpenning (hempening) jämte barntillägg ävensom, vid invaliditet,

livränta och i vissa fall vårdbidrag. Avlider arbetstagaren på grund av skadan, utgår begravningshjälp och livräntor till efterlevande.

Om den skadades arbetsgivare enligt annan lag eller författning än YFL eller på grund av egen utfästelse är skyldig att vid yrkesskada utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av skadan, avdrages från ersättning enligt YFL vad i anledning av skadan för motsvarande ändamål av arbetsgivaren utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Sådant avdrag får dock endast ske, om arbetsgivaren på grund av understödet erhållit lindring i sin försäkringsavgift (arbetsgivaren står s. k. självrisk). Motsvarande gäller under viss förutsättning, då understöd utgår från kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt. För understöd vid sjukdom och begravning, vilket utgives av arbetsgivaren, får — även om motsvarande lindring i försäkringsavgiften inte skett — avdrag göras; och äger arbetsgivaren utfå vad sålunda avdragits. I fråga om understöd vid begravning får avdrag dock ske med högst 300 kr.

Yrkesskadeförsäkringen administreras av riksförsäkringsanstalten samt vissa för ändamålet bildade ömsesidiga försäkringsbolag.

Enligt lagen om moderskapshjälp ersättes vederbörandes förlossningsutgifter. Härjämte utgives moderskapspenning, som utgöres dels av en grundpenning å 270 kr. (vid flerbörd 405 kr.), vilken tillkommer alla obligatoriskt sjukförsäkrade mödrar, dels ock av tilläggspenning för högst 90 dagar. Tilläggspenningen utgår till kvinna, som under minst 270 dagar i följd omedelbart före nedkomsten eller den beräknade tidpunkten därför varit obligatoriskt försäkrad för tilläggssjukpenning. Tilläggspenningen motsvarar till storleken tilläggssjukpenningen och utgår endast då vederbörande avhåller sig från förvärvsarbete.

Enligt *förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel* tillhandahålles vissa l ä k e m e d e l helt kostnadsfritt och andra läkemedel till nedsatt pris å apotek. Förutsättning härför är att recept å läkemedlet utfärdats av läkare. Med läkare avses härvid den som äger behörighet att i Sverige utöva läkarkonsten.

Den som är försäkrad enligt SFL och som lider av långvarig och allvarlig sjukdom äger, om Kungl. Maj:t i fråga om sjukdomen så bestämt, utan kostnad erhålla läkemedel, som enligt vad Kungl. Maj:t förordnat skall tillhandahållas kostnadsfritt vid sådan sjukdom. I kungörelse den 4 juni 1954 (nr 520) har fastställts en förteckning över ifrågavarande kostnadsfria läkemedel.

I övrigt äger vid sjukdom den som är försäkrad enligt SFL vid inköp av läkemedel, som är att hänföra till apoteksvara eller som utan att utgöra apoteksvara innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av fastställt pris för läkemedlet med hälften av det belopp, varmed priset över-

stiger 3 kr. Sådan prisnedsättning tillkommer också den som inte är försäkrad enligt SFL men som är anställd i allmän eller enskild tjänst här i landet.

Förmånen av kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel tillkommer inte den som vårdas å sjukhus.

Vad angår *k o s t n a d e r n a* för den obligatoriska sjukförsäkringen bestrides dessa genom dels sjukförsäkringsavgift, som medlem har att erlægga, dels bidrag från arbetsgivare och dels bidrag från staten. I kostnaderna för försäkringen inräknas kostnaderna för moderskapshjälpen och de kostnader, som uppkommer enligt förordningen om kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Sjukförsäkringsavgiften omfattar avgift för dels sjukvårdsförsäkringen, dels försäkringen för grundsjukpenning och dels försäkringen för tilläggsjukpenning (33 §). Avgift för sjukvårdsförsäkringen skall erläggas av medlem, vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst är minst 1 200 kr. och som inte är folkpensionär. Avgift för försäkringen för grundsjukpenning skall erläggas av medlem, som vid utgången av det år avgiften avser är försäkrad för sådan sjukpenning och vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till minst 1 200 kr. Avgift för försäkringen för tilläggsjukpenning skall erläggas av medlem, som under den månad avgiften avser eller del därav är försäkrad för sådan sjukpenning.

Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning skall var för sig vara lika stora för samtliga av vederbörande försäkring omfattade avgiftspliktiga medlemmar i kassan samt skall beräknas för kalenderår och fastställas till helt krontal (34 §). Avgifterna för försäkring för tilläggsjukpenning skall vara lika stora för de medlemmar i kassan, som tillhör samma sjukpenningklass och för vilka gäller samma sjukhjälpstid, samt skall vara avvägda i förhållande till storleken av tilläggsjukpenningen inom varje sjukpenningklass. Avgifterna skall beräknas för kalendermånad.

De obligatoriska sjukförsäkringsavgifterna debiteras och uppbäres tillsammans med de allmänna skatterna.

Arbetsgivare är pliktig att erlægga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggsjukpenning (38 §) samt för moderskapshjälpen (12 § lagen om moderskapshjälp). Bidragen utgör för varje kalenderår respektive 0,1, 1,0 och 0,04 procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till arbetstagare anställda hos honom. Härvid skall hänsyn ej tagas till arbetstagares lön, i vad lönen överstiger 15 000 kr. för år räknat.

Till de allmänna sjukförsäkringskassorna utgår statsbidrag i form av sjukhjälpbidrag, medlemsbidrag, avgiftslindringshjälp och avgiftsersättningsbidrag. Vidare utgår statsbidrag till moderskapshjälpen och till läkemedelsförmånen.

Sjukhjälpbidraget och moderskapshjälpbidraget utgår (41 § SFL och 13 § lagen om moderskapshjälp) med följande procentuella andel av de utgifter under året, som bestritts av resp. sjukkassor, nämligen dels för läkarvård enligt 14 § SFL samt lagen om moderskapshjälp ävensom resor enligt 16 och 17 §§ SFL samt lagen om moderskapshjälp med 50 procent, dels för grundsjukpenning och motsvarande del av hempenning samt grundpenning med likaledes 50 procent, dels ock för barntillägg med 75 procent.

Statsbidrag utgår sålunda inte för sjukhusvård och vård å förlossningsanstalt samt ej heller för s. k. sjukvårdande åtgärder enligt 18 § SFL.

Till kostnaden för läkemedelsförmånen utgår statsbidrag med belopp för kalenderår motsvarande 1:15 kr. för varje medlem i allmän sjuk-kassa vid slutet av det år kostnaden avser.

Det har beräknats att av de totala kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen, moderskapshjälpen och läkemedelsförmånen omkring 44 procent skall bestridas med avgifter, omkring 27 procent med arbetsgivarbidrag och omkring 29 procent med statsbidrag. Av arbetsgivarbidraget avser huvudparten (1 procent lönerna) de anställdas försäkring för tilläggsjukpenning. Denna försäkring torde komma att till omkring 60 procent bestridas genom arbetsgivarbidraget.

Kostnaderna för yrkesskadeförsäkringen skall i princip helt bestridas av arbetsgivarna genom yrkesskadeförsäkringsavgifter. Sådan avgift skall av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för att täcka den risk, som försäkringen avser (38 § YFL). Härutöver skall genom tilläggsavgift eller avgiftstillägg uttagas vissa belopp för förvaltningskostnadernas täckande.

För att underlätta kontrollen av att försäkringsplikten enligt SFL iakt-tages såvitt angår sjukpenningförsäkringen har tidigare förefintlig skyldig-het för arbetsgivare att till utmätningsman anmäla, när arbetstagare an-ställes, den 1 januari 1955 ersatts av en motsvarande anmälningsskyldig-het till allmän sjuk-kassa. Samtidigt har anmälningsskyldigheten utsträckts att även avse upphörande av arbetsanställning. De nya bestämmelserna återfinnes i *förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift om arbetsanställning*.

Enligt nämnda förordning är arbetsgivare, som anställer arbetstagare, skyldig att lämna uppgift härom. Därest anställningen är avsedd att vara högst fyra veckor, föreligger dock inte uppgiftsskyldighet, med mindre anställningen varar längre tid än fyra veckor. Upphör arbetstagares an-ställning, åligger det arbetsgivaren att lämna uppgift härom, såvida an-ställningen varat längre tid än fyra veckor eller, om den varat kortare tid, uppgift lämnats angående arbetstagarens anställande. Uppgift skall lämnas till allmän sjuk-kassa. Om arbetstagaren är försäkrad jämlikt SFL,

bör uppgiften lämnas till den lokalsjukkassa, i vilken arbetstagaren är försäkrad, eller, om arbetstagaren tillhör centralsjukkassa för stad, som utgör eget centralsjukkasseområde, till sådan centralsjukkassa. Uppgift om arbetstagares anställande eller anställnings upphörande skall i regel lämnas senast en vecka efter anställningens början eller slut.

Sjömanslagen m. m.

Enligt *sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530)* är redare i princip skyldig att till såväl befälhavare som sjöman (ombordanställd) utgiva full lön, så länge vederbörande är i tjänst, d. v. s. vanligen till dess avmönstring sker (5 § resp. 18 §). Lönen utgår alltså även om befälhavaren eller sjömannen till följd av sjukdom eller skada är förhindrad att utföra sitt arbete.

Lagen öppnar emellertid möjlighet för redaren att avskeda befälhavare, som på grund av sjukdom eller skada är oförmögen att föra fartyg (4 §), samt sjöman, vilken av sådan anledning för längre tid är satt ur stånd att fullgöra sin tjänst eller lider av sjukdom som medför fara för de ombordvarande (32 §). I dylikt fall är befälhavaren i princip berättigad till ersättning motsvarande bl. a. lön för tre månader från det han lämnade tjänsten (4 §). För sjömannen gäller som huvudregel, att han äger kräva full lön (sjuklön) för tid, under vilken han på grund av sjukdom eller skada är arbetsoförmögen, dock ej utöver två månader från avmönstringsdagen i utrikes fart och en månad i inrikes fart (18 och 32 §§). Beträffande sjömannen gäller härutöver, att sjuklön utgår också i det fall att den sjuke eller skadade sjömannen lämnat tjänsten av annan anledning än avsked jämlikt 32 §, t. ex. efter uppsägning eller entledigande på egen begäran.

Därest svensk befälhavare eller svensk sjöman avlider medan han är i redarens tjänst eller har rätt till sjuklön, är hans hustru eller barn under sexton år berättigade till tilläggslönen för en månad. Härifrån skall dock avgå den sjuklönen, vartill den avlidne kan ha varit berättigad (7 och 24 §§).

Så länge tjänsteförhållandet varar, är sjuk eller skadad ombordanställd berättigad till betryggande vård ombord eller i land, i princip på redarens bekostnad (7, 27 och 28 §§). Vården omfattar jämväl underhåll, läkarbehandling och läkemedel.

Ombordanställd, som är sjuk eller skadad vid tjänsteförhållandets upphörande, äger rätt att jämväl därefter åtnjuta vård på redarens bekostnad, dock inte utöver sex veckor eller, om han är svensk och vårdas utom riket, tolv veckor. Svensk sjöman är dessutom vanligen berättigad till fri hemresa med underhåll (7 och 28 §§).

Därest ombordanställd avlider medan han är kvar i redarens tjänst eller vårdas på dennes bekostnad, skall redaren bestrida begravningskostnaden (7 och 30 §§).

Statsverket skall bestrida kostnaden för sjukvård, läkarbehandling och läkemedel för i utlandet kvarlämnad svensk sjöman, som lider av köns-sjukdom i smittsamt skede (28 §).

I vissa fall kan sjuk ombordanställd inte åberopa sjömanslagen för att erhålla sjukförmåner av redaren. I detta avseende gäller följande.

Därest ombordanställd vid tjänstens antagande förteगत sjukdomen eller skadan eller om han ådragit sig denna uppsåtligen eller genom grovt vållande, utgår inte lön för längre tid än han förrättat tjänsten (4 och 18 §§). Rätten till sjuklön bortfaller också under någon av nyss angivna förutsättningar (4 och 18 §§). Sjöman, som avskedas därför att han gjort sig skyldig till kontraktsbrott, förlorar vidare — med visst undantag av mindre betydelse — rätten till sjuklön (18 och 33 §§). Ej heller utgår sjuklön, därest sjömannen lämnat tjänsten under sådana förhållanden, att han blivit berättigad till skadestånd i form av två månaders lön (34, 38, 39 och 40 §§) eller till två månaders lön vid arbetslöshet efter fartygets förolyckande (41 §).

Ombordanställd förlorar rätten till sjukvård på redarens bekostnad, om han förteगत sjukdomen eller skadan vid tjänstens antagande eller ådragit sig den uppsåtligen eller genom grovt vållande (7 och 28 §§).

Beträffande svensk ombordanställd gäller emellertid beträffande alla sjukförmåner, att de inte förloras om arbetsoförmågan eller vården är föranledd av könssjukdom.

Det bör slutligen framhållas, att redaren icke har några förpliktelser gentemot ombordanställd för tid efter det denne lämnat tjänsten, såframt den ombordanställda, när han lämnar tjänsten, inte lider av sjukdom eller skada.

Gällande *kollektivavtal* kompletterar i viss mån sjömanslagens bestämmelser om underhållets storlek vid sjukdom. Sålunda skall enligt vederbörande avtal för däck- och maskinpersonal utges — förutom sjuklön enligt sjömanslagen — dagersättning till personal, som äger rätt till sjukvård på redarens bekostnad och vårdas annorstädes än på sjukhus. Ersättningen utgår med 10 kr. per dag i Sverige och 13 kr. i utlandet, dock att i amerikanska och kanadensiska hamnar ersättningen utgår med 17 kr.

Jämlikt 55 § *förordningen den 20 maj 1927 (nr 184) angående fartygs byggnad och utrustning* skall fartyg i enlighet med de föreskrifter, som må vara särskilt meddelade, vara försett med bl. a. läkemedel. Enligt en i detta hänseende av medicinalstyrelsen den 19 december 1951 utfärdad *kungörelse angående skeppsapotek m. m.* föreligger skyldighet för redare för fartyg i utrikes fart att förse fartyget med ett omfattande förråd av läkemedel. Beträffande innehållet i övrigt i denna kungörelse må nämnas att för skeppsapotek avsedda läkemedel, som är underkastade recepttvång, får utlämnas från apotek, förutom mot av läkare utfärdat recept, även efter

skriftlig rekvisition, försedd med fartygsbefälhavarens egenhändiga namnteckning och innehållande förbindelse av denne att inte utlämna något därav åt andra än ombordvarande besättning eller passagerare. Skeppsapotek å fartyg med flera än tre anställda skall minst en gång årligen underkastas sakkunnig granskning. Därvid skall erforderlig komplettering av förrådet ske.

Tidigare överväganden

Socialvårdskommittén

Socialvårdskommittén framlade i april 1944 betänkande VII med utredning och förslag angående lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15). I detta betänkande har den i 20 § SFL upptagna bestämmelsen om ersättning för sjukvård utom riket sitt ursprung. Bestämmelser om sjukvård ersättning fanns i 10 och 12 §§ av lagförslaget. Den förra av dessa paragrafer upptog regler rörande ersättning för försäkrads utgifter för läkarvård samt för resor till och från läkare. Den senare paragrafen inrymde bestämmelser angående ersättning för försäkrads utgifter för sjukhusvård ävensom för resor till och från sjukvårdsanstalt. I lagförslagets 10 § 3 mom. och 12 § 4 mom. stadgades, att för utgivande av ersättning för läkarvård resp. för vård å sjukvårdsanstalt, som lämnats utom riket, skulle gälla de föreskrifter Konungen meddelade. Såsom motivering till stadgandet i 10 § 3 mom. anförde kommittén bl. a. följande (sid. 309 i betänkandet):

För utgivande av ersättning för läkarvård, som lämnats utom riket, skola gälla de föreskrifter Konungen meddelar. Kommittén har utgått ifrån, att hänsyn härvid särskilt skall tagas till dem, som på grund av sitt yrke äro hänvisade att besöka läkare utomlands, i första hand sjömän och fiskare. I dylika fall bör ersättningen kunna anpassas efter förhållandena å den främmande orten, även om den därigenom skulle något överstiga vad som utgives till i Sverige verksam läkare. Det väsentliga bör nämligen vara, att dessa försäkrade även under sin utomlandsvistelse åtnjuta det skydd, som försäkringen avser att giva. Dessutom synes viss hänsyn böra tagas till gränsbefolkningens behov av att vid brådskande fall kunna vända sig till närmaste läkare, antingen denne är bosatt inom eller utom landet. I den mån utomlands meddelad läkarvård finnes böra ersättas i andra fall än de nyssnämnda, bör ersättning däremot ej utgivas med högre belopp än vad som varit fallet, om vården meddelats i Sverige. Läkarvård, som meddelas av å svenskt fartyg anställd svensk läkare, synes böra kunna jämföras med i Sverige meddelad läkarvård. Föreskrifterna torde även böra innehålla regler angående vilka utländska läkare, som skola anses innehava den kompetens, att av dem meddelad vård bör ersättas, samt angående de handlingar, som böra påfordras för ersättningens utbekommande.

Beträffande bestämmelsen i 12 § 4 mom. anförde kommittén (sid. 310 i betänkandet):

För utgivande av ersättning för vård å sjukvårdsanstalt utom riket skola gälla de föreskrifter Konungen meddelar. Härvid synas i stort sett motsvarande principer böra komma till användning som vid 10 § förordats i fråga om läkarvård, som meddelas utom riket. Någon anledning synes dock icke föreligga att i förevarande avseende särskilt beakta gränsbefolkningens behov.

I fråga om sjömännens anslutning till den allmänna sjukförsäkringen yttrade kommittén bl. a. följande (s. 136—137 i betänkandet):

Såvitt angår svenska medborgare böra uppenbarligen, med kommitténs utgångspunkter, *alla* som äro bosatta i Sverige vara försäkringspliktiga, om de icke uttryckligen blivit undantagna. Med dem, som äro bosatta i Sverige, torde kunna jämföras svenskar, som äro anställda å svenska fartyg, även om de icke äro bosatta i Sverige. Andra svenska sjömän bli givetvis också försäkrade, om de ha bostad i Sverige, vilket i regel kan anses vara fallet, då de ha sin familj boende här. Önskvärt vore att även å utländska fartyg anställda svenska sjömän, som ej ha bostad här, kunde omfattas av försäkringen liksom även andra svenskar, som icke äro bosatta i Sverige. Av praktiska skäl torde dock vara ogörligt att ordna försäkring för dessa kategorier. Såväl avgiftsindrivningen som sjukkontrollen skulle bereda allt för stora svårigheter, vartill komme att försäkringsförmånerna i många fall skulle visa sig vara otillräckliga vid i utlandet inträffande sjukdom. Ifrågavarande svenska medborgare komma dessutom att i vissa länder vara sjukförsäkrade enligt i dessa länder gällande lagstiftning.

Socialvårdskommittén behandlade också spörsmålet om redares regressrätt mot sjukförsäkringen och anförde därvid bl. a. följande (s. 316 i betänkandet):

Någon anledning att på grund av den nu föreslagna lagstiftningen vidtaga ändring i redarens åligganden jämlikt sjömanslagen torde ej föreligga. Emellertid kommer försäkringsplikt att åligga såväl här i riket bosatta sjömän som andra å svenska fartyg anställda svenska medborgare. Den avgiftsplikt, som på grund härav åvilar sjömannen, bör principiellt motsvaras av rätt till sjukhjälp i likhet med vad fallet är med andra sjukkasemedlemmar. Emellertid uppkommer, i den mån redaren ersätter vård och underhåll, icke någon kostnad härför för sjömannen. Det synes därför skäligt, att redaren äger inträda i den försäkrades rätt — i annat fall skulle sjukkassan göra vinst genom redarens ansvarighet. Kommittén föreslår därför, att redarens kostnad för läkarvård, läkemedel och sjukhusvård skall ersättas enligt bestämmelserna i förevarande lagstiftning, dock högst med belopp, som skulle ha utgivits, därest kostnaden uppkommit vid den sjukets vistelse inom sjukkassans verksamhetsområde. Vid bedömande av vad som skall anses utgöra läkare eller sjukhus i utlandet, förutsättes de jämlikt 10 och 12 §§ av Konungen utfärdade bestämmelserna komma att äga motsvarande tillämplighet.

1946 års riksdag

Den vid 1946 års riksdag framlagda propositionen (nr 312) med förslag till lag om allmän sjukförsäkring m. m. byggde på socialvårdskommitténs

företnämnda betänkande. Förslaget upptog dock inte ersättning för sjukhusvård som en försäkringsförmån. I stället skulle enligt propositionen sjukhusvård tillhandahållas utom försäkringens ram. Lagförslaget innehöll under 20 § en bestämmelse av enahanda innehåll som 20 § i den gällande lagen.

Uti en i anledning av propositionen i andra kammaren väckt motion (nr 561) behandlades vissa spörsmål beträffande den allmänna sjukförsäkringens tillämpning på sjöfolk. Därvid uttalades farhåga för att det skulle komma att visa sig svårt för sjöfolket att följa och rätt iakttaga de tilltänkta föreskrifterna om ersättning för läkarvård utomlands.

Vid riksdagens behandling av propositionen jämte tillhörande motioner anförde tredje särskilda utskottet (utlåtande nr 1/1946) i detta hänseende bl. a. följande:

Bestämmelserna om ersättning för sjukvård utom riket bli tydligen av särskild vikt för sjömän i utrikes fart och vissa fiskare. Naturligen ha även redarna intresse av dessa bestämmelsers utformning. Angeläget är, att bestämmelserna erhålla sådant innehåll att inga onödiga svårigheter vållas dem, som i utlandet bli i behov av sjukvård. Utskottet förutsätter, att vederbörande partsorganisationer beredas tillfälle framföra sina synpunkter innan ifrågavarande bestämmelser erhålla sin slutliga utformning.

I fråga om försäkringstillhörigheten anförde föredragande departementschefen vid anmälan av proposition nr 312 bl. a. följande:

Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning, att i lagen bör fastslås att varje inom riket bosatt svensk medborgare har skyldighet att vara sjukförsäkrad. Av praktiska skäl torde det icke vara möjligt att utsträcka försäkringen även till sådana svenska medborgare, som äro bosatta i utlandet. Vad kommittén anført rörande bosättningsbegreppet synes böra vinna beaktande vid försäkringens tillämpning.

Emellertid har kommittén ansett försäkringsplikt böra åvila även andra svenska medborgare än dem, som äro bosatta här i riket, nämligen sådana som äro anställda å svenska fartyg. I denna del har jag icke kunna biträda kommittéförslaget. Jag anser nämligen att även för sjömännens vidkommande bosättningen bör vara den avgörande faktorn och att endast svenska sjömän, som ha sin bostad här i riket, skola omfattas av försäkringsplikten. Därvid torde sjömän, som äro inskrivna å sjömanshus här i riket eller som ha sin familj härstädes, böra anses vara bosatta här i riket. Andra svenska sjömän torde ha så svag anknytning till sitt hemland, att det redan av denna anledning knappast finnes skäl att låta försäkringen avse även dem. Härtill kommer att det skulle möta stora praktiska svårigheter att inordna dem under försäkringen.

Departementschefens uttalande lämnades av riksdagen utan erinran. Sjömännen kom sålunda inte att enligt den slutliga lydelsen i förevarande del av SFL intaga någon särställning i fråga om försäkringstillhörigheten.

1953 års riksdag

De av socialförsäkringsutredningen i betänkande angående sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring (SOU 1952:39) föreslagna ändringarna i SFL avsåg inte förevarande spörsmål. Frågan om ersättning för sjukvård utom riket berördes dock av utredningen, som därvid anförde bl. a. följande (sid. 130 i betänkandet):

I SFL föreskrives att i fråga om ersättning för sjukvård utom riket skall gälla de föreskrifter Konungen meddelar. Några sådana föreskrifter har inte utfärdats. Så bör emellertid, bl. a. med tanke på utom riket inträffade yrkesskador, ske före ikraftträdandet av lagen om allmän sjukförsäkring.

I den till 1953 års riksdag framlagda propositionen (nr 178) med förslag till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring berördes ej den under 20 § i lagen upptagna bestämmelsen. Märkas bör i detta sammanhang, att ersättning för sjukhusvård upptogs som försäkringsförmån.

1946 års sjömanskommitté

I sitt betänkande den 14 december 1951 (SOU 1952:10) angående sjömannens sjukförsäkring förordade sjömanskommittén, att en vid sidan om den allmänna sjukförsäkringen stående, särskild sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart infördes. Försäkringen skulle obligatoriskt omfatta alla sjömän, anställda i den svenska utrikes sjöfarten, och utgöra en tilläggsförsäkring till den allmänna sjukförsäkringen, avsedd att ersätta merkostnaderna vid sjukdomsfall i utlandet. För den grupp, som inte vore försäkrad i allmän sjukkassa, skulle sjömansförsäkringen fylla även den allmänna sjukförsäkringens funktion.

Organ för sjömansförsäkringen skulle vara handelsflottans pensionsanstalt, vilken skulle få till uppgift att preliminärt fastställa och utbetala ersättning från allmän sjukkassa till redare och sjömän. Utbetalningen av sjukhjälp skulle i förekommande fall få äga rum genom utrikesförvaltningens förmedling.

I fråga om sjukvårdsersättningens storlek skulle enligt kommittéförslaget »den medförda subventionens princip» ligga till grund vid beräkningen av ersättningen utom riket. Enligt denna princip skulle samhällets åtgärder för sjukvårdens förbilligande komma sjöfartsnärings anställda till del, även då sjukvården meddelades i utlandet och redarna erhålla en motsvarande minskning i de utgifter, som redarförpliktelsen medförde. Till kostnaderna för sjöfolkets sjukvård i utlandet borde alltså lämnas samma bidrag, som utginge vid motsvarande vård i Sverige.

Sedan statsmakterna beslutat att lagen om allmän sjukförsäkring skulle träda i kraft den 1 januari 1955, uppdrogs åt sjömanskommittén att överarbeta sitt förslag. I det med anledning härav den 14 januari 1954 framlagda tilläggsbetänkandet föreslog utredningen, att sjömännen inte skulle

omfattas av den allmänna sjukförsäkringen utan att en särskild vid sidan av den allmänna sjukförsäkringen stående sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart skulle anordnas.

Sjömansförsäkringen skulle finansieras genom avgifter från de försäkrade och redarna samt genom statsbidrag. Redarna och sjömannens avgifter skulle beräknas så, att ett bidrag från sjömansförsäkringen utgick till den allmänna försäkringens utgifter för den icke avgiftsbetalande delen av befolkningen. Den medförda subventionens princip skulle ligga till grund för sjukvårdsförsäkringen i sjömansförsäkringen. Utgifterna för sjukhjälp beräknades för år uppgå till cirka 3,67 milj. kr. och statsbidragen till 1,54 milj. kr. Härtill skulle komma förvaltningskostnader.

De båda betänkandena underkastades sedvanlig remissbehandling. I anledning av vad därvid och vid överväganden inom socialdepartementet framkom ansågs de i betänkandena framlagda förslagen ej böra läggas till grund för lagstiftning.

Betänkande om ersättning för sjukvård utom riket

Såsom i det föregående berörts har generaldirektören Åke Natt och Dag såsom särskilt tillkallad utredningsman den 29 november 1954 avlämnat ett betänkande om ersättning för sjukvård utom riket.

Vad först angår personkretsen eller spørsmålet, huruvida sjukvårdsförsäkringen skall i fråga om vård utomlands bestämmas att omfatta samtliga enligt SFL för vård i Sverige sjukförsäkrade personer, pekar utredningsmannen på sjukförsäkringens principiella allmängiltighet och det internationella reselivets utveckling. Dessa omständigheter tillsammans talar enligt utredningsmannens mening starkt för att tiden är inne att i fråga om sjukvård utomlands omfatta samtliga nyss angivna personer. Utredningsmannen föreslår sålunda, att en allmän rätt till ersättning för sjukvård utomlands föreskrives såtillvida, att alla i 5 och 6 §§ SFL avsedda personer blir delaktiga därav.

Den sålunda samtliga sjukförsäkrade tillkommande ersättningen — av utredningsmannen kallad grundersättning — skall enligt förslaget avse läkarvård och sjukhusvård. Däremot har sjukvårdande åtgärder enligt 18 § SFL inte ansetts böra ersättas, när de meddelas utomlands. Utredningsmannen anser sig vidare inte kunna förorda, att grundersättningen skall avse läkemedel, frånsatt de fall då kostnaderna för läkemedel inräknas i kostnaderna för läkar- och sjukhusvård. Något förslag om särskild ersättning för resekostnader eller ersättning för tandvård framlägges inte heller.

I fråga om storleken av ersättningen för sjukvård utom riket anför utredningsmannen bl. a. följande:

I förslag till särskild sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart har 1946 års sjömanskommitté ställt ersättningsbeloppen i relation till de faktiska kostnaderna för vården. Sålunda skall enligt kommittén ersättning i princip utgå med belopp, motsvarande vid läkarvård tre fjärdedelar av utgifterna och vid sjukhusvård utgifterna i dess helhet. Härvid ser sig emellertid kommittén nödsakad att genom särskilda bestämmelser söka begränsa försäkringens kostnader, samtidigt med att om möjligt vård av svensk normalstandard tillhandahålles. För ifrågavarande ändamål föreslår kommittén *dels* i viss mån inskränkning i det fria valet av läkare och sjukvårdsinrättning, *dels ock* bestämmelser, som till innehåll och omfattning i huvudsak ansluta sig till de föreskrifter, som SFL inrymmer till förhinderande av att försäkringsutgifterna för läkarvård och sjukhusvård i Sverige stiga till för höga belopp. Även kommitténs förslag till ersättning för resor till och från läkare och sjukvårdsinrättning är förenat med kostnadsbegränsande regler liknande dem, som återfinnas i SFL.

De kostnadsbegränsande bestämmelser, som kommittén sålunda föreslår beträffande ersättning för utländsk sjukvård, skulle nödvändiggöra ställningstaganden i en mängd detaljfrågor. Särskilt med hänsyn till att det härvid skulle röra sig om förhållanden utom riket, synas dessa frågor bli synnerligen svåra eller många gånger hart när omöjliga att avgöra. Utredningsmannen kan därför ej förorda, att sådana kostnadsbegränsande bestämmelser, som enligt vad nu sagts sjömanskommittén föreslagit, eller andra liknande föreskrifter införas i fråga om ersättning för sjukvård utom riket.

Utredningsmannen framhåller härefter, att grundersättningen inte kan medgivas utan kostnadsreducerande regulativ, så mycket mer som SFL stipulerar restriktioner beträffande ersättning för sjukvård i Sverige. Eljest skulle en höjning av sjukförsäkringens kostnader uppkomma, som nödvändiggjorde ökning av avgifterna eller statsbidragen eller bådadera. Utredningsmannen finner att för grundersättningen bör eftersträvas ett system, som syftar till en viss återbäring av sjukvårdsutgifterna, utan att därigenom de slutliga kostnaderna för försäkringen behöver bli högre, än om vården meddelats i Sverige. Vidare bör systemet göras sådant, att det i tillämpningen blir synnerligen enkelt. Detta är en nödvändig förutsättning för att detsamma på ett tillfredsställande sätt skall kunna handhas av sjukförsäkringens ordinarie organ.

I fråga om läkarvården föreslår utredningsmannen att för varje konsultation å läkarens mottagning samt för varje besök hos läkare skall utgå ersättning med tre fjärdedelar av utgiften för läkarvården, dock högst tre fjärdedelar av visst maximibelopp. Rörande storleken av detta anföres följande:

Vad närmare beträffar frågan om maximibeloppens storlek, synes i viss grad ledning kunna hämtas från den förut omnämnda taxan den 4 juni 1954 för beräkning av ersättning för vård i Sverige. Vissa speciella förhållanden kräva dock beaktande vid bestämmandet av grundersättningen för läkarvård utomlands. Sålunda synes nödvändigt med endast ett maximibelopp för varje konsultation å läkarens mottagning respektive för varje besök av läkaren, oavsett läkarvårdens omfattning och slag m. m. En diffe-

rentiering härvidlag efter en eller annan grund skulle nämligen ofta medföra så betydande prövnings svårigheter, att det avsedda sättet för administrering knappast skulle kunna tillämpas. Tillika kan anmärkas, att vid bestämmandet av beloppen i nyssnämnda taxa en bland andra synpunkter torde ha varit, att beloppen ej borde verka höjande å den allmänna nivån för privatpraktiserande läkare i Sverige arvodesättning. Motsvarande synpunkt torde väl knappast på samma sätt kunna sägas göra sig gällande vid utlandssjukvården.

I fråga om läkarvård å läkarens mottagning skiljer taxan mellan fem olika grupper. I detta avseende får utredningsmannen hänvisa till Kap. 1. Vid mer eller mindre tillfällig vistelse utomlands torde man väl i endast ett mindre antal fall anse sig behöva söka läkare för sådan enkel rådfråging, undersökning och behandling, som avses i den lägsta taxegruppen. I stället blir väl i regel fråga om läkarvård enligt någon av de andra grupperna. Utredningsmannen anser sig böra förorda, att för varje konsultation å läkarmottagning här ifrågavarande maximibelopp sättes till 25 kronor.

För varje besök av läkare hos den sjuke föreslås motsvarande belopp till 30 kronor.

Med hänsyn till förhållandena mångenstädes utomlands torde i kostnaderna för läkarvård få inräknas den sjukets eventuella utgifter till läkaren för läkemedel och sjukvårdsmateriel. Beträffande läkarvård å läkarens mottagning utomlands föreslår utredningsmannen ingen ersättning för reseutgifter, som den sjuke må ha haft. Det torde nämligen härvid ofta vara ytterst svårt att bedöma sambandet mellan resor och besök hos läkare eller eljest pröva skäligheten av framställda anspråk på ersättning för resekostnader.

Vid bestämmandet av grundersättning för besök av läkare hos den sjuke torde däremot kostnaden för läkarens resa få inräknas i utgifterna för läkarvården. Motsvarande bör i fråga om kostnad för intyg, vilket må erfordras för utfående av sjukpenning, vara fallet ej blott vid sådant besök utan även vid konsultation å läkarmottagning.

Utredningsmannen erinrar rörande ersättningen för sjukhusvård om att ersättning för sjukhusvård i Sverige i regel utgår med belopp motsvarande avgift å allmän sal vid vederbörandes hemortssjukhus, vilken avgift i allmänhet är 3 kr. för dag, samt att intet statsbidrag utgår till kostnaderna för sjukhusvården. Av vad nu sagts framginge, att patientutgifterna för sjukhusvård utomlands på en del håll kunde te sig betydande vid jämförelse med förhållandena i Sverige. De fall av sjukhusvård utomlands, varom bleve fråga, måste väl i jämförelse med läkarvårdsfallen framstå som relativt fåtaliga. För den enskilde kunde sjukhusvårdskostnaderna utom riket dock i många fall bli betungande. Utredningsmannen anser därför, att grundersättningen för dylika kostnader rimligen inte kan sättas i förhållande till de vanliga patientavgifterna i Sverige. Ett högre maximibelopp måste sökas.

Utredningsmannen anser det vara naturligt, att härvid anknyta till det allmännas verkliga kostnader för sjukhusvården i Sverige, samt anför att viss ledning för en genomsnittlig uppskattning av desamma torde kunna hämtas från det s. k. utomlänsavtalet. Enligt detta bidrager en persons

hemortslandsting till täckande av sjukhusvårdskostnaden för honom inom annat landstingsområde med 35 kronor för vård dag, dock med avdrag för patientavgiften, 3 kronor för dag. I enlighet härmed skulle alltså det allmännas medelkostnad för sjukhusvården vara 35 kronor för dag. Självfallet varierade kostnaderna i fråga på olika håll. Härifrån finge man dock bortse, när det gällde att finna en utgångspunkt för avvägning av ersättning för sjukhusvård utomlands. Med hänvisning härtill föreslår utredningsmannen, att grundersättningen för vård å sjukhus utom riket skall motsvara patientens kostnader för sjukvården — inklusive eventuella utlägg för läkemedel, sjukvårdsmateriel och läkararvode — dock att den sammanlagda ersättningen för en vårdperiod ej må gå till högre belopp, än som motsvarar 35 kronor om dagen.

Bl. a. med hänsyn till provningssvårigheter föreslår utredningsmannen ej någon ersättning för kostnader för resor till och från sjukhus.

Utredningsmannen upptager härefter frågan om förmåner utöver grundersättningen till personer, vilka i sitt yrke eller eljest av viss särskild anledning vistas utom riket. Han framhåller att, om en sådan tilläggsersättning infördes, en viss fördyring uppstode för sjukförsäkringen. Endast ett mindretal sjukkasemedlemmar kunde åtnjuta tilläggsersättning. En avgiftsförhöjning, som drabbade samtliga medlemmar, skulle därför vara oförenlig med idén om egentlig försäkring och kunde inte förordas. Tilläggsersättningen torde således kunna finansieras endast med statsmedel. På grund av eljest uppkommande administrativa svårigheter i fråga om ersättningsregleringen och med hänsyn till att den föreslagna grundersättningen alltid skulle utgå vid behov av läkar- och sjukhusvård utomlands, torde man nämligen både böra och kunna ålägga sig stor försiktighet vid persongrupsvalet beträffande tilläggsersättning.

Beträffande sjömännen i utrikes fart anför utredningsmannen i detta sammanhang bl. a. följande:

Vad angår frågan om sådan tilläggsersättning från sjukförsäkringen, som ovan berörts, synes dylik ersättning ej kunna anses erforderlig för sjukvård, som jämlikt sjömanslagen skall bekostas av redaren. Utredningsmannen framlägger därför icke något förslag härom. Annorlunda torde saken få ses beträffande sjukvård utomlands, varav sjöman blir i behov, utan att bekostandet av vården enligt sjömanslagen åvilar redaren. Det framgår av vad förut sagts, att sådan förpliktelse ej uppkommer om sjömannen var frisk vid tjänsteförhållandets upphörande. Ett insjuknande därefter skulle, därest utredningsmannens förslag om grundersättning godtages, medföra rätt för sjömannen att komma i åtnjutande därav för sjukvårdsutgifter utom riket. Begränsning härvid till grundersättningen förefaller dock, särskilt i en del utomeuropeiska länder, i vissa fall kunna för sjömannen kännas betungande. I detta sammanhang synes man ha att beakta vissa speciella förhållanden, som föreligga för utrikkessjöfartens del. Sålunda är det t. ex. vanligt, att sjöman vid övergång utomlands till anställning å annat fartyg ej omedelbart tillträder ny hyra. Ett uppehåll mellan

de båda anställningarna uppstår i stället. Härtill kunna finnas skilda anledningar. För sjömannen möta kanske svårigheter att få ny hyra på den utländska ort, där han avgått från tjänsten å ett fartyg. För erhållande av ny hyra kan det därför bli nödvändigt för honom att vistas någon tid på orten eller söka sig till annan utländsk ort, där även väntan på tjänst å fartyg kan uppstå. Ett uppehåll mellan anställningarna kan också föranledas därav, att sjömannen är i behov av vila. Vidare må här framhållas den speciella livsföring överhuvud, vartill sjömännen i utrikes fart på grund av sitt yrke tvingas. Dessa sjömän måste sålunda i stor utsträckning leva borta från Sverige utan att ha någon stadigvarande uppehållsort. Deras tillvaro kännetecknas av täta växlingar i olika avseenden. De stå beträffande sina levnadsförhållanden i viss särklass i jämförelse med flertalet övriga medborgare i vårt land.

Under återopande av vad sålunda anförts föreslår utredningsmannen, att tilläggsersättning utgår beträffande sjömans sjukvård utomlands. Förslaget innebär att sjöman, vilkens tjänsteförhållanden upphör å utrikes ort och som inom viss tid därefter under fortsatt uppehåll i utlandet insjuknar, får rätt att, så länge han oavbrutet uppehåller sig utomlands, i ersättning för sjukvård vid sjukdomen uppbära, utöver grundersättning, jämväl tilläggsersättning. Den nämnda tiden anses lämpligen kunna bestämmas till en månad räknad från dagen för avmönstringen eller, om avmönstring icke ägt rum, från den dag fartyget gått vidare.

Enligt utredningsmannens mening måste det stå i konsekvens med detta förslag, att motsvarande rätt införes för de fall, att sjöman är sjuk vid tjänsteförhållandets upphörande, men redaren ändock icke jämlikt sjömanslagen är skyldig bekosta vården. Två skäl kunde finnas till sistnämnda förhållande. Antingen kunde den stadgade tiden för redarens ifrågavarande förpliktelse ha utgått, eller ock kunde fråga vara om de undantagsfall, då nämnda lag förpliktade sjömannen att själv bekosta vården.

Den tilläggsersättning, som sålunda i vissa fall skulle komma sjöman till del, föreslås uppgå till så stort belopp, att den tillsammans med grundersättningen täcker erforderliga kostnader för sådan vård, som grundersättningen är föreslagen att avse, d. v. s. läkar- och sjukhusvård.

Utredningsmannen behandlar också frågan huruvida även yrkesfiskare borde ha rätt till den för sjömännen föreslagna tilläggsersättningen samt anför härom bl. a.:

Under sin yrkesutövning kunna svenska fiskare bli i behov av sjukvård utomlands. Det alldeles övervägande flertalet utgöres härvid av dem, som bedriva fiske i Kattegatt, Skagerack, Nordsjön eller Atlantiska Oceanen i närheten av Island. Ibland kunna de, som utöva fiske i sydliga delar av Östersjön, komma i motsvarande situation. De fall, i vilka fiskarna söka sjukvård utomlands, lärer väl i regel vara begränsade till dem, där man anser ett så akut och trängande behov av vård föreligga, att ett uppskjutande av denna till hemkomsten icke är möjligt. Även eljest torde fiskarna i mindre utsträckning söka sjukvård utomlands, t. ex. i samband med ilandföring av fångst. Fiskare, varom här är fråga, söka sin utrikes sjukvård i

Danmark, Island, Norge, England, Tyskland eller Polen. Mellan de tre förstnämnda länderna och Sverige gäller för närvarande en konvention om överflyttning mellan sjukkassor samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse. — — — Det synes, att konventionen kommer att ge ett gott skydd åt de svenska fiskarna, när de under utövning av sin näring kunna behöva söka sjukvård i Danmark, Island eller Norge. Vad England beträffar, torde många gånger möjligheter föreligga att vid tillfällig vistelse därstädes erhålla läkarvård och sjukhusvård kostnadsfritt. I fråga om Tyskland gäller, såvitt kunnat inhämtas, att kostnaderna för läkarvård och sjukhusvård i jämförelse med svenska förhållanden kunna anses som skäliga. Vidkommande Polen torde fiskarna endast undantagsvis söka sjukvård därstädes. Det kan här slutligen framhållas, att, enligt vad utredningsmannen har sig bekant, åtminstone huvudparten av de fiskare, som bedriva fiske på främmande vatten, torde bli kollektivt ansluten till den frivilliga försäkringen enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Vid sjukdom, orsakad av yrkesskada, tillförsäkras fiskarna härigenom ersättning enligt sistnämnda lag för erforderliga utgifter för sjukvård — nödiga utgifter för resor inräknade — om och i den mån ersättning icke utgår enligt SFL. Tillsammans komma således ersättningarna från båda dessa lagar att i regel täcka kostnaden för sjukvård utomlands, varav vederbörande fiskare blir i behov i anledning av yrkesskada.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har utredningsmannen ej ansett sig böra framlägga förslag om tilläggsersättning till yrkesfiskare. Han har inte heller funnit anledning föreslå att sådan ersättning skall utgå till andra sjukförsäkrade med yrkesutövning utomlands.

Utredningsmannen erinrar härefter om den konvention mellan Danmark, Island, Norge och Sverige, som gäller rörande överflyttning mellan sjukkassor och sjukhjälp under tillfällig vistelse, samt om att planer föreligger att med andra främmande makter än de nämnda nordiska länderna avsluta konventioner om bl. a. sjukvårdsförmåner utomlands. Då konvention föreläge, uppstod emellertid problemet, hur man skall förfara när ersättning för sjukvård utomlands kunde erhållas både enligt de svenska bestämmelserna därom och enligt konventionen. Utredningsmannen förordar i detta avseende, att från ersättningen från sjukförsäkringen skall avdragas vad vederbörande kunnat utfå konventionsvägen. Hade han på sådan väg åtnjutit fri läkarvård eller fri sjukhusvård, kunde under inga omständigheter uppstå krav mot sjukförsäkringen. Han hade ju då ej haft några utgifter att ersättas. Samma vore förhållandet, om hans utgifter för läkarvård eller sjukhusvård utomlands blivit fullt täckta av sjukkassa eller annat vederbörande organ därstädes. Hade däremot sådana utgifter ej eller blott delvis kunnat ersättas konventionsvägen, borde han ha rätt att från sjukförsäkringen utfå resterande utgiftsbelopp intill den gräns, som bestämmelserna om ersättning för sjukvård utom riket medgäve.

I betänkandet framhålls att i fråga om gränsbefolkningen vid finska och norska gränserna vissa särskilda spörsmål föreligger beträffande

ersättning för sjukvård utom riket. Det förekommer sålunda i vissa trakter rätt ofta att personer, som bor på svenska sidan gränsen, söker läkare i grannlandet. Särskilt gäller detta vissa gränsområden mot Norge, där det även förekommer att norska läkare kallas till sjukbesök i Sverige.

Enligt utredningsmannens mening är det rimligt, att ersättning för vård, som i dylika fall meddelas av läkare från grannlandet, får utgå från sjukförsäkringen. I något eller några fall kan motsvarande behov vara för handen beträffande vård å sjukvårdsinrättning. Även härvidlag borde sjukförsäkringen träda till. Utredningsmannen föreslår, att riksförsäkringsanstalten skall äga, efter samråd med medicinalstyrelsen, meddela närmare föreskrifter om de områden i Sverige och orter med läkare eller sjukvårdsinrättning i Norge resp. Finland, som i det hänseende, varom här är fråga, kan bli aktuella.

I fråga om redares regressrätt enligt 19 § SFL anser utredningsmannen, att redare bör erhålla regressrätt även beträffande sina kostnader för utländsk sjukvård. Det finnes enligt utredningsmannen ingen anledning att härvidlag undantaga den utländska sjukvården.

Utredningsmannen föreslår, att Kungl. Maj:t, med stöd av 20 § SFL, utfärdar föreskrifter angående rätt för redare att från sjukförsäkringen erhålla gottgörelse för kostnader, som redaren jämlikt sjömanslagen fått vidkännas för sjukvård utom riket. Det närmare innehållet i dylika föreskrifter borde i princip ansluta sig till 19 § tredje stycket SFL. Av samma skäl, som föreläge beträffande utbetalning från sjukförsäkringen direkt till den sjuke, vore det enligt utredningsmannens mening nödvändigt med enkla och entydiga föreskrifter. I enlighet härmed föreslås, att regressrätten maximeras till grundersättningen. Härigenom komme i de enskilda fallen samma kostnad att uppstå för sjukförsäkringen, vare sig sjöman uppbar denna ersättning eller redare framställer regresskrav.

Beträffande finansieringen anser utredningsmannen, att finansieringen av grundersättningen — d. v. s. den ersättning för läkar- eller sjukhusvård som i utlandet enligt förslaget skall tillkomma en var sjukförsäkrad — bör ske i anslutning till finansieringen av motsvarande förmåner i Sverige på så sätt, att statsbidrag skall utgå till läkarvården med 50 procent och till sjukhusvården med det belopp, varmed kostnaden överstiger 3 kr. för vård dag. Den sjömännen tillkommande tilläggsersättningen föreslås helt finansierad genom statsbidrag. Statsbidragen till såväl grund- som tilläggsersättning anses böra utgå från förslagsanslaget till Bidrag till sjuk-kassor m. m. Utredningsmannen uttalar, att knappast ett större belopp än 500 000 kr. per år kommer att åtgå för ändamålen.

I fråga om administrationen inom sjukförsäkringen, såvitt rör den ersättning för sjukvård utom riket, som må komma att stadgas, träder enligt utredningsmannens mening ersättningsregleringen i förgrunden. Här-

med avser utredningsmannen bedömning av framställda anspråk på dylik ersättning och utbetalning av ersättningen. Såvitt angår ersättning för sjukvård inom riket samt sjukpenning — framhåller utredningsmannen — avses motsvarande reglering skola handhavas av lokalsjukkassorna och stadscentralsjukkassorna. För ändamålet nödvändig registrering i olika hänseenden kommer att äga rum hos dessa sjukkassor. Registren i fråga blir synbarligen erforderliga för reglering av ersättning för sjukvård utomlands. Häri måste ligga ett synnerligen starkt skäl för att också sistnämnda ersättningsreglering skall falla på ifrågavarande sjukkassor. Tekniskt sett skulle eljest en icke önskvärd tungroddhet kunna komma att vidlåda denna reglering. Det måste vidare ur allmän synpunkt innebära fördelar, om samma organ handhaver all ersättningsreglering inom den obligatoriska sjukförsäkringen. Vad nu sagts om lokal- och stadscentralsjukkassor behövde givetvis icke utesluta medverkan på ett eller annat sätt av länscentralsjukkassor eller riksförsäkringsanstalten vid reglering av ersättning för utrikes sjukvård.

Vad angår sådana fall, där endast grundersättning skall utgå, anser utredningsmannen, att denna ersättning vanligen kommer att utgivas till de försäkrade själva. Oftast torde dessa först efter hemkomsten från utlandet göra sina ersättningsanspråk gällande. Det syntes därvid i regel framstå naturligt för dem att hänvända sig till den lokal- eller stadscentral-sjukkassa, i vilken de äro försäkrade (mantalsskrivningskassan). I denna fråga anför utredningsmannen vidare följande:

För sjukkassornas del torde vissa översättnings- och bedömningssvårigheter möta, när det gäller utlandssjukvården. Särskilt synes detta gälla flertalet lokalsjukkassor. Det bör emellertid märkas, att här blir fråga om ett skriftligt material inom ett relativt begränsat område, nämligen sjukvårdens, och att därvid räkningar komma att dominera. Man kan förutse, att samma eller ungefär samma ord eller uttryck gång efter annan återkomma. Svårigheterna böra därför komma att minska med erfarenhetsvinnande, åtminstone vad angår de ifrågakommande vanligaste språken. Härtill kommer den i detta sammanhang viktiga omständigheten, att prövningen av ersättningsanspråken måste väsentligen underlättas genom den synnerligen enkla beräkning av återbäring, som den föreslagna grunder-sättningen innebär. Med hänsyn bl. a. till vad sålunda framhållits om svårigheternas sannolika successiva minskning och ersättningsprövningens underlättande av annat skäl föreslår utredningsmannen, att frågor om utgivande av grundersättning till de försäkrade skola prövas av vederbörande lokal- och stadscentralsjukkassor. Därvid förutsattes lokalsjukkassa vid behov skola erhålla bistånd av länscentralsjukkassan. Sådan medverkan skall kunna avse hjälp med såväl översättning som bedömning. Centralsjukkassa bör ha förutsättningar att med biträde av sin förtroendeläkare fullgöra sådana uppgifter, som här avses. Att tillsynsmyndighetens medverkan i vissa fall kan visa sig erforderlig torde emellertid få förutses.

För tid, under vilken redare enligt sjömanslagen tillhandahållit sjöman fri sjukvård, kommer i enlighet med vad tidigare föreslagits redaren att på grund av sin regressrätt kunna göra anspråk på grundersättningen. Vid

tillämpning av ovan angiven ordning får redaren att rikta sitt krav mot den kassa, i vilken vederbörande sjöman är försäkrad. Därvid måste redaren känna till sjömannens kassatillhörighet eller i varje fall äga kännedom om hans mantalsskrivningsort. Redaren kan förutsättas ha eller utan större besvär kunna skaffa sig sådan vetskap, som nu sagts. Vissa olägenheter för redaren äro väl förenade med det arbete, som ligger i att behöva rikta ersättningsanspråken till flera sjukkassor och erhålla likvid från envar av dessa. En på ett eller annat sätt centraliserad prövning och utbetalning av ersättningarna till redarna skulle emellertid förorsaka en påtaglig administrativ tungroddhet med åtföljande förvaltningskostnader för försäkringen. Ärendeshandläggningen förutsätter nämligen tillgång till olika registerhandlingar rörande de försäkrade, vilka handlingar finnas endast hos vederbörande lokal- och stadscentralsjukkassor. För dessa sjukkassor torde det i stort sett icke göra någon skillnad, om redaren eller den försäkrade skall uppbära ersättningen. Handläggningen hos sjukkassorna av ersättningsärenden torde i allt väsentligt komma att tillgå på samma sätt i såväl det ena som det andra fallet. Utredningsmannen förordar, att man i fråga om utövande av redarens regressrätt beträffande grundersättningen i princip tillämpar motsvarande ordning, som när sådan ersättning uppbäres av den försäkrade.

Utredningsmannen anmärker, att ett visst samarbete kommer att äga rum mellan landets sjukkassor i syfte bl. a., att man i sjukförsäkringsärenden överhuvud om möjligt skall kunna vända sig till närmaste lokal- eller centralsjukkassa för erhållande, i mån av behov, av råd och anvisningar samt bistånd till kontakt med annan sjukkassa. Härigenom kommer — vad nu närmast grundersättningen angår — såväl de försäkrades som redarnas förbindelser med sjukförsäkringen att kunna underlättas.

I fråga om de fall, i vilka även tilläggsersättning skall utgå, anför utredningsmannen:

För att tilläggsersättningen skall tjäna sitt syfte att vid sjukdom tillförsäkra vederbörande sjömän ekonomiska resurser till en fullgod sjukvård utomlands måste möjligheter beredas till ersättningsens uppbärande i stort sett oberoende av den utrikes vistelseorten. Det synes för åvägabringande av en sådan ordning erforderligt att engagera den svenska utlandsmyndigheten. I utrikesförvaltningens ekonomiska biståndsgivning föreslås därför skola inrymmas förskottering till sjömän av tilläggsersättningen med grundersättning. Den förskotterade ersättningen torde därvid lämpligen böra kvitteras på särskild blankett, som ges form och innehåll av en fullmakt för utrikesförvaltningen att förskaffa sig gottgörelse genom att uppbära vederbörande tillkommande ersättning för sjukförsäkringen. I vissa fall torde det kunna förutsättas, att redare mot fullmakt förskotterat sjömannen ersättningen. Detta skulle kunna ifrågakomma t. ex., då sjömannen är sjuk vid tidpunkten för upphörande av redaransvaret. I en del fall kan sjömannen möjligen föredraga att vänta till hemkomsten med uttagandet av ersättningen.

Vid valet av försäkringsorgan för handhavande av prövningen av frågor rörande tilläggsersättning med grundersättning torde delvis andra synpunkter få anläggas än i fråga om enbart grundersättning. Det ligger en väsentlig skillnad ur bedömningssynpunkt däri, att medan grundersätt-

ningen tänkes utgå enligt enkla regler, tilläggsersättningen skall omfatta kostnader därutöver upp till full ersättning för erforderlig vård. Vad som skall anses utgöra erforderlig vård i det enskilda fallet utomlands kan vara svårt att avgöra. Antalet ärenden, i vilka fråga om tilläggsersättning uppkommer, torde bli relativt litet. Båda dessa omständigheter tala emot, att den närmare bedömningen av ärenden av här ifrågavarande slag fördelas å ett stort antal sjukkassor.

Utredningsmannens förslag på denna punkt utmynnar i att för ärendenas handläggning riksförsäkringsanstalten anlitas på lämpligt sätt. Härigenom skulle anstaltens vid prövningen av frågor rörande sjukvårdserättning vid yrkesskador vunna erfarenheter kunna tillgodoföras bedömningen av de i väsentliga avseenden likartade ärendena rörande nu förevarande tilläggsersättning. Vidare skulle garantier skapas för utvecklingen av önskvärd enhetlighet i praxis. Anstaltens medverkan förutsättes i princip skola bestå däri, att anstalten efter granskning av ärendena överlämnar dem med attest till vederbörande sjukkasse för vidare åtgärder.

Den författningsmässiga regleringen av frågorna om ersättning för sjukvård utom riket har utredningsmannen ansett kunna ske genom en av Kungl. Maj:t med stöd av 20 § SFL utfärdad kungörelse. Denna skulle även innehålla bestämmelser om redares regressrätt och om statsbidrag. Förslag till sådan kungörelse har bifogats betänkandet.

Betänkande om sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen

Utredningsmannen framlägger inledningsvis vissa allmänna synpunkter på ifrågavarande problem och uttalar, att de särskilda förhållandena till sjöss sedan gammalt ansetts böra grunda skyldighet för arbetsgivaren (redaren) att utan kostnad för arbetstagaren (sjömannen) i viss utsträckning bispringa denne, i fall han under anställningen drabbades av sjukdom eller skada. Omfattningen av denna förpliktelse hade prövats av statsmakterna så sent som år 1952, då den nya sjömanslagen utfärdades. Genom lagen tillförsäkrades sjöfolket förhållandevis vidsträckta förmåner vid sjukdom, och de kostnader, som rederinäringen i detta sammanhang måste bestrida, torde vara betydliga. Utredningsmannen fortsätter:

För de anställda är den nuvarande ordningen ägnad att skapa avsevärd trygghet i anställningen. Det är för dem av största vikt att få behålla de enligt sjömanslagen utgående förmånerna i obeskuret skick. Härutinnan torde de kunna räkna med statsmakternas stöd, eftersom sedan år 1952 intet inträffat som skulle kunna föranleda ett annat bedömande än då. Visserligen träder den 1 januari 1955 en lagstiftning om allmän sjukförsäkring i kraft, men avsikten torde icke ha varit att denna lagstiftning skulle inskränka de sjöfolket enligt sjömanslagen tillkommande förmånerna. Tanken lär i stället ha varit, att sjukförsäkringslagstiftningen skulle utfylla dessa förmåner. Från redarnas sida yrkas emellertid att denna lagstiftning

— som bygger på grundsatsen att arbetsgivare, arbetstagare och staten gemensamt skola bestrida utgifterna vid arbetstagares sjukdom — bör leda till att den redarna enligt sjömanslagen åvilande bördan i viss mån avlyftes eller i allt fall icke göres tyngre. Enligt deras mening är det icke rimligt, att de genom lagbestämmelser skola försättas i ett sämre läge än arbetsgivarna i land, vilka — i den mån de icke genom avtal förpliktat sig därtill — ej behöva bidraga till de anställdas sjukutgifter i annan form än att de måste erlægga det i sjukförsäkringslagstiftningen stadgade arbetsgivarbidraget. Bl. a. vore det skäligt att staten i viss omfattning beviljade medel att användas till bestridande av ombordanställdas sjukutgifter. Dessa bleve nämligen särskilt höga för redarna, därför att de ofta måste betala utomlands uppkomna sjukvårdskostnader. Till skillnad från vad som gällde i Sverige lämnad sjukvård, vartill stat och kommun i väsentlig mån bidroge med skattemedel, vore redarna nödsakade att i utlandet bekosta sjukvården fullt ut. Detta missförhållande borde nu rättas till. I de för utredningen lämnade direktiven har emellertid tanken på att staten skulle övertaga någon del av redarnas nuvarande sjukutgifter avvisats.

Vid en undersökning, huruvida det är möjligt att anpassa sjukförsäkringslagstiftningen till de säregna förhållandena inom sjöfarten, måste sålunda, uttalar utredningsmannen, riktpunkten vara, att i princip de ombordanställda skola bibehållas vid sina sjukförmåner enligt sjömanslagen utan kostnad för dem samt redarna liksom hittills bekosta dessa förmåner. Å andra sidan bör i görligaste mån tillses att redarna — frånsett de förpliktelser som härutinnan ålagts dem genom sjömanslagen — icke komma i sämre läge än andra arbetsgivare.

Utredningsmannens förslag innebär, att de ombordanställdas sjukförsäkringsfråga löses inom ramen för den allmänna sjukförsäkringen. Vid sådant förhållande har utredningsmannen funnit sig sakna anledning att undersöka huruvida och i vilken mån sjöfartens parter till äventyrs kommer att i ekonomiskt avseende vinna eller förlora på en sådan ordning. Ej heller har skäl ansetts föreligga att göra åtskillnad mellan utrikes och inrikes fart; förslagen avser sålunda i princip hela den enskilda sjöfarten.

I fråga om personkretsen framhåller utredningsmannen, att bosättning i riket är en förutsättning för att ombordanställd skall falla under SFL och följaktligen även för att redare, som bekostat sjömannens sjukvård eller utgivit sjuklön till honom, skall kunna vända sig till sjukkassan med regresskrav. Enligt anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen skall sjöman, som under utövning av sitt yrke uppehåller sig å främmande vatten men är inskriven å sjömanshus här i riket eller har sin familj härstädes, anses fortfarande vara bosatt här i riket. Detta uttalande torde enligt utredningsmannens mening avse såväl svensk sjöman som utländsk sjöman, vilken är mantalsskriven i Sverige. Även såvitt angår SFL hade statsmakterna godtagit nu angivna innebörd av uttrycket »bosatt i riket» beträffande sjömännen.

Utredningsmannen anför vidare:

Även om detta uttryck gives den vidsträckta innebörd som nyss sagts, komma ändock en del svenska ombordanställda att stå utanför SFL. Så blir i ännu högre grad fallet beträffande de utlänningar, som äro anställda på svenska fartyg. Många av dem bli nämligen — till skillnad från vad som gäller utländska arbetstagare i land — aldrig mantalsskrivna i Sverige. Denna omständighet är särskilt betydelsefull, såvitt angår den utrikes sjöfarten, eftersom denna till så stor del som 25 procent utgöres av utlänningar.

Utredningsmannen framhåller i detta sammanhang att, eftersom personer under 16 år inte kan bli sjukkassememmar, en del sjömän inte blir berättigade till sjukpenning samt att redare enligt SFL får betala arbetsgivarbidrag även å löner, som utbetalats till icke sjukkassememmar.

I fråga om vilka sjömän, som bör omfattas av sjukförsäkringen, erinrar utredningsmannen till en början om de materiella synpunkter, å vilka statsmakterna grundade sitt beslut i frågan år 1946. Utredningsmannen anser dessa synpunkter allttjämt äga giltighet samt anför rörande de svårigheter, som skulle uppkomma därest den allmänna sjukförsäkringen finge omfatta andra sjömän än här bosatta svenska sjömän samt här såväl mantalsskrivna som bosatta utländska sjömän, följande:

I fråga om de administrativa svårigheterna talar allt för att de skulle bli i det närmaste oöverstigliga. Ett invecklat registrerings- och uppbördsförfarande skulle bli oundvikligt. Den ordning, som inom sjukförsäkringens ram bestämts för inskrivning av medlemmar i sjukkassorna samt för uttagande av deras avgifter, är sammankopplad med kyrkobokföringen, mantalsskrivningen och taxeringen och kan därför icke användas för denna grupp. Vidare måste beaktas att de sjömän som sakna närmare anknytning till Sverige enligt vad erfarenheten visar tillhöra en kategori som ofta lämnar sjömansyrket för längre eller kortare tid eller tager anställning på främmande länders fartyg. Med hänsyn härtill skulle det bli nödvändigt att belasta sjukförsäkringslagen med särbestämmelser om huru länge medlem skulle kvarstå i sjukkassa sedan han lämnat anställning å svenskt fartyg ävensom angående sjukhjälpstidens längd, så att icke kortare uppehåll mellan anställningar på svenska fartyg medförde ständiga på- och avregistreringar hos sjukkassorna och så att storleken av inbetalda avgifter skulle stå i rimlig proportion till längden av försäkringstillhörigheten och sjukhjälpstiden.

Utredningsmannen anser, att några större olägenheter inte torde uppstå genom att de svenska sjömän, som inte är bosatta i Sverige, är undantagna från sjukförsäkringen eftersom inskrivning vid sjömanshus anses medföra bosättning i riket. Det torde i huvudsak vara sådana svenska sjömän, som erhöle sin första anställning å svenskt fartyg utomlands, samt intendenturpersonalen på utrikessjöfartens passagerarfartyg, vilken inte vore inskriven vid sjömanshus. Det kunde dock antagas att efter införandet genom förordningen den 5 juni 1953 (nr 293) av den särskilda sjömansskatten, vilken skatt i princip avsåge dem som inte vore underkas-

3 — Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 118

tade skattskyldighet för statlig inkomstskatt, åtskilliga av de nämnda sjömännerna efter hand låte skriva in sig vid sjömanshus. Till en sådan utveckling kunde också en ordning, som innebure att endast i Sverige bosatta sjömän kunde bli medlemmar i sjukkassa, komma att bidraga.

Utredningsmannen erinrar i detta sammanhang om att sjömanskommittén för närvarande utreder frågan om sjömanshusens framtida gestaltning.

Beträffande särskilt frågan om de utländska sjömännens försäkrings-tillhörighet anför utredningsmannen:

Mot tanken att lämna de *utländska* sjömän, som ej äro bosatta och mantalsskrivna i riket, utanför den allmänna försäkringen skulle möjligen kunna invändas, att flera av dessa sjömän numera erlægga särskild skatt till staten och att de statsbidrag, som ingå i sjukförsäkringens förmåner, för dem ofta skulle bli det enda vederlag staten lämnar för skattebeloppet. Det kan nämnas att sjömanskommittén varit inne på denna linje. Invändningen synes emellertid icke vara särskilt bärande. Till en början må framhållas att sjömansskattens införande icke hade något med denna sak att göra. Vidare bör uppmärksammas att icke alla utländska sjömän erlægga sådan skatt. De som äro skattskyldiga i annat land äro befriade från sjömansskatten. Ytterligare måste beaktas att staten endast till 29 procent bekostar den allmänna sjukförsäkringen, under det att omkring 44 procent falla på de försäkrade. Fråga är om de utländska sjömännerna, varav för övrigt en del torde vara sjukförsäkrade på grund av lagstiftning i sitt hemland, verkligen äro villiga att betala avgifter till den svenska sjukförsäkringen med hänsyn till att de till följd av redarförpliktelsen enligt sjömanslagen redan åtnjuta ett vidsträckt skydd vid sjukdom och att avgiften knappast till någon del kommer att användas för att täcka försäkringsförmåner till anhöriga. Sjukförsäkringen skulle sålunda komma att ingripa först i det fall att den utländska sjömannen är sjuk vid redarförpliktelsens slut. Tillräckliga skäl torde icke kunna anföras för en ordning, innebärande att i sådant fall utländsk sjöman skulle bispringas genom svensk lagstiftning. Det skydd sjömanslagen lämnar får anses tillräckligt.

Utredningsmannens förslag i fråga om sjömännens tillhörighet till den allmänna sjukförsäkringen är sålunda att några särregler inte skall införas för sjömännens del i detta avseende.

Vidkommande *s j u k p e n n i n g f ö r s ä k r i n g e n* redogör utredningsmannen till en början för den anpassning som skett av sjuklöner från staten m. fl. till sjukpenningförsäkringen. Utredningsmannen konstaterar, att denna anpassning skett så, att sjuklönerna minskats med såväl sjukpenningens belopp som med ett belopp motsvarande värdet av att sjukpenningen är skattefri. Enligt vad utredningsmannen vidare anför är förhållandena omvända i fråga om anställningsavtalet till sjöss. Han utvecklar denna synpunkt sålunda:

Till följd av sjömanslagens bestämmelser bli under tiden för redarförpliktelsen de från redaren utgående sjukförmånerna det grundläggande

och den allmänna sjukförsäkringen får endast sekundär betydelse. Bestämmelsen i nuvarande 28 § 2 st. SFL om redarens rätt till sjömannens sjukpenning under redarskyddad tid, vilken infördes med tanke enbart på förhållandena inom sjöfarten (se SOU 1944:15 sid. 316), får särskild vikt i detta sammanhang. Den torde nämligen medföra att, i den mån redarförpliktelsen gäller, den ombordanställda icke kan vända sig till sjukkassan med begäran om ersättning vid sjukdom utan att han får hålla sig till redaren.

Det kan emellertid icke vara rimligt att låta sjömannen erlägga full avgift för sin sjukpenningförsäkring under redarskyddad tid, om det icke är möjligt för honom att erhålla något i gengäld.

Det till synes enklaste sättet att råda bot på detta missförhållande torde vara, att Konungen jämlikt 28 § 1 st. SFL undantager de ombordanställda från sjukpenningförsäkringen. Genom en sådan åtgärd skulle de befrias från avgiften till denna försäkring. Härjämte skulle redarna icke behöva erlägga arbetsgivarbidrag till tilläggssjukpenningförsäkringen. Denna utväg har emellertid den påtagliga nackdelen att de ombordanställda skulle ställas helt utanför sjukpenningförsäkringen även under icke redarskyddad tid, vilket torde strida mot den obligatoriska försäkringens grundprinciper. Tanken på att välja denna väg måste därför avvisas.

Fråga uppstår då, om sjöfolket kan undantagas från sjukpenningförsäkringen endast i vad avser den redarskyddade tiden. Även om SFL i sin nuvarande utformning icke skulle hindra en sådan ordning, tala flera skäl häremot. Sjöfolket skulle nämligen under redarskyddad tid befrias även från den del av avgiften som motsvarar vad andra unga och friska manliga sjukkasemedlemmar erlägga i bidrag till försäkringsutgifterna för medlemmar med högre sjuktal (de äldre, de sjukliga och kvinnorna). Härjämte skulle redarna befrias från viss del av den i arbetsgivarbidraget ingående dolda yrkesskadepremien. Ytterligare skulle det bli svårt att över huvud taget beräkna storleken av redarnas arbetsgivarbidrag till tilläggssjukpenningförsäkringen. Den ifrågasatta ordningen skulle vidare nödvändiggöra särregler beträffande den preliminära skatte- och avgifts- uppbörden från sjöfolk och administrationen skulle jämväl i övrigt bli invecklad.

Med hänsyn till det anförda har utredningsmannen inte funnit det lämpligt att i någon form eller till någon del undantaga sjöfolket från sjukpenningförsäkringen.

Utredningsmannen behandlar här efter frågan om den sjukpenningklass, till vilken sjömännen bör hänföras, samt framhåller att det med hänsyn till sjömansyrkets obeständighet kan vara tveksamt om sjukkassan anser, att sjömannens uppgivna månadslön kan godtagas såsom norm för den årsinkomst av tjänst som medlemmen kan antagas tillsvidare åtnjuta. Placerades sjöman i lägre sjukpenningklass än den, vartill hans lön från redaren berättigade, bleve emellertid följd, dels att sjömannens slutliga avgift till försäkringen för tiden ombord bleve lägre än den preliminära avgiften för samma tid, dels att redarens regressrätt minskade i värde.

Enligt utredningsmannens mening bör ombordanställdes sjukpenningklass under ombordanställningstiden och därmed hans avgift och sjukpenning

under den redarskyddade tiden bestämmas efter lönen i ombordanställningen. Detta kunde utan lagändring ordnas genom att tillsynsmyndigheten genom skriftliga anvisningar till sjukkassorna framhölle, att beträffande ombordanställd sjukkasemedlem placering i sjukpenningklass skulle ske på grundval av den lön han ägde uppbära ombord. Med lön borde då avses utgående tariffön jämte sedvanliga tillägg samt de taxeringsmässigt uppskattade naturaförmånerna. Meddelande till sjukkassan om lörens storlek borde kunna avlämnas av befälhavaren i samband med att anställningen började och slutade ävensom då lönen ändrades i sådan mån att annan sjukpenningklass bleve tillämplig. Detta skulle inte innebära någon större belastning för redarna, då föreskrifter redan funnes om skyldighet för dem att anmäla till sjukkassa, när arbetstgares anställning börjar och upphör.

Den omständigheten att sjukpenningen, i motsats till sjömannens lön, inte beskattas kan uppenbarligen leda till — framhåller utredningsmannen — att lönen minskad med skatten blir högre om sjömannen är sjuk och berättigad till sjukpenning än då han är frisk, såvida inte lönen kan sänkas med belopp motsvarande värdet av skattefriheten. Svårigheten att komma till rätta med denna fråga bottnade i att sjömanslagens bestämmelser om sjukförmåner vore tvingande till de ombordanställdas fördel och därför i och för sig omöjliggjorde för sjöfartsnäringens parter att genom avtal allmänt begränsa dessa förmåner. Det måste emellertid beaktas att ett lagstadgande icke vore tvingande i vidare mån än som vore av lagstiftaren åsyftat. Det gällde med andra ord att, med ledning av stadgandets syfte och de grunder varå detsamma vilade samt av allmänna rättsprinciper avgöra i vad mån föreskriften vore tvingande (se lagrådets yttrande i anslutning till nya sjömanslagen, prop. 170/52, s. 178). I detta sammanhang torde utan vidare kunna fastslås att lagstiftaren icke avsett att föreskriva mera än att sjuk eller skadad ombordanställd under närmare angiven tid icke skulle i lönehänseende försättas i sämre läge än då han vore frisk. Med denna utgångspunkt framstode det som självklart, att sjöfartsnäringens parter ägde avtala om en sådan minskning av den till sjuk eller skadad ombordanställd utgående lönen att den ombordanställdes nettolön i princip alltid bleve densamma. Om svårigheten att härutinnan nå full rättvisa i varje enskilt fall beträffande storleken av lönen under sjukdom hänvisades till vad föredragande departementschefen i motsvarande fråga anfört i propositionen 217/1954 angående stats-tjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter SFL:s ikraftträdande (se s. 114). Även för sjöfartsnäringens parter torde det få räcka med att sjukavdragen å lönen bleve schablonmässigt fastställda i en för ändamålet upprättad tabell.

Av det anförda finner utredningsmannen framgå, att hinder icke synes möta mot att nämnda parter inom ramen för sjömanslagen i detta hänseende träffa en överenskommelse av samma innebörd som avtalet mellan

civildepartementet och statstjänstemännen; och därmed torde den för frågans lösning bästa utvägen ha anvisats.

Beträffande moderskapshjälpen anför utredningsmannen, att redarna inte torde ha någon förpliktelse i samband med kvinnlig ombordanställds havandeskap och barnsbörd. Till följd härav bleve bestämmelsen om arbetsgivares regressrätt i moderskapsförsäkringen i detta sammanhang utan betydelse.

Även i förevarande betänkande har frågan om läkemedelsförmånen tagits upp till behandling. Enligt utredningsmannen synes skäl inte föreligga att ha särskilda regler för det fall att redaren utom riket för ombordanställds räkning eller genom denne inköper läkemedel, beträffande vilka kostnaden enligt sjömanslagens bestämmelser skall stanna å redaren. Härefter anföres följande:

Däremot torde det vara lämpligt att behandla frågan, huru kostnaden för sådana i ovannämnda förordning avsedda läkemedel som utlämnas till sjuk ombordanställd från skeppsapotek skäligen bör bestridas. I den mån läkemedlen äro inköpta i Sverige måste det i princip anses rimligt att redaren får åtnjuta de enligt förordningen utgående förmånerna. Läkemedlen äro dock avsedda i första hand för de ombordanställda, och redaren är jämlikt skeppsapotekskungörelsen skyldig att hålla läkemedlen ombord. Redaren s. a. s. träder i sjukkassemédlemmen-sjömannens ställe. Mot en sådan ordning kan visserligen invändas att redaren vid köp av stora mängder läkemedel får större del av kostnaden ersatt än som åsyftats, eftersom bestämmelsen därom, att endast den del av priset som överstiger tre kronor rabatteras, förlorar sin betydelse. Vidare kan invändas att de i skeppsapoteket ingående läkemedlen kunna komma att utlämnas till personer, t. ex. utländska sjömän eller passagerare, vilka ej äro berättigade till de i förordningen stadgade förmånerna.

Dessa invändningar torde dock icke böra tillmätas avgörande betydelse. Endast vid nyuppsättning av skeppsapotek läser det bli tal om att inköpa större mängder läkemedel. Vid de utfyllnadsköp som måste göras, i vart fall i samband med den årligen återkommande obligatoriska granskningen av apoteket, torde trekronors-begränsningen fylla sin uppgift. — På grund av de särskilda förhållandena till sjöss bli redarna i stor utsträckning tvingade att inköpa läkemedel utomlands och sådana inköp komma icke till någon del att belasta sjukkasorna. Denna omständighet torde mer än väl uppväga olägenheten av att i en del fall skeppsapoteket användes för att ombord förse utländska sjömän eller passagerare med läkemedel, som inköpts enligt förutnämnda förordning. I anslutning härtill kan tilläggas att de utländska sjömännen — liksom sjömanskåren i övrigt — i allmänhet äro unga och friska personer, vilkas behov av läkemedel torde vara tämligen ringa.

Utredningsmannen förordar i enlighet härmed, att befälhavare eller redare vid inköp jämlikt skeppsapotekskungörelsen av sådana receptbelagda läkemedel, som avses i förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, skall i rabatteringshänseende jämnställas med de personer som avses i förordningen.

Frågan om redares regressrätt mot sjukförsäkringen har i betänkandet upptagits beträffande såväl sjukvårdersättningen som sjukpenningen.

Utredningsmannen framhåller, att frågan huru sjöfolkets avgiftsplikt till sjukförsäkringen skall kunna mildras, såvitt avser den redarskyddade tiden, kan lösas genom att man underlättar för sjöfolket att vid avtalsförhandlingar övervältra avgiften på redarna. För den ombordanställda torde det, i vad avser den redarskyddade tiden, i och för sig vara tämligen likgiltigt hur SFL:s bestämmelser är utformade, eftersom han enligt sjömanslagen i princip hade rätt till betryggande vård på redarens bekostnad. Det enda, som torde ha betydelse för honom, vore, att han kunde på redaren övervältra skäligen del av sin avgift till sjukvårdsförsäkringen.

Utredningsmannen fortsätter:

Med sin nuvarande utformning hindrar SFL icke de ombordanställda att förmå redarna att övertaga utgiften för ifrågavarande avgiftsdel. Redaren har nämligen enligt 19 § tredje stycket SFL rätt att hos sjukkassan uppbara ersättning för sjukvårdskostnad som åsamkats honom i anledning av ombordanställds sjukdom. Det kan emellertid förväntas, att redaren gentemot ett krav från de ombordanställdas sida att övertaga utgiften för egenförsäkringen invänder, att regressrätten för honom har ringa värde, eftersom den enligt nämnda lagrum är begränsad till belopp som skulle ha utgivits därest sjukvårdskostnaden uppkommit vid den sjukets vistelse inom sjukkassans verksamhetsområde. Invändningen kommer då att grundas på den omständigheten, att redarna — till skillnad från andra arbetsgivare — i stor utsträckning får bekosta sjukvård som lämnats den ombordanställda utom riket och sålunda är avsevärt dyrare än för motsvarande sjukvård inom riket. En sådan användning kan vid första påseendet förefalla riktig, men den håller icke streck i detta sammanhang. Statsmakterna ha nämligen funnit, att de särskilda förhållandena till sjöss motivera att rederinäringen i viss utsträckning får bära de sjukvårdskostnader som uppstå vid ombordanställds sjukdom, ävensom att detta läge — såvitt angår utom riket lämnad sjukvård — icke bör ändras genom tillkomsten av en lagstiftning som reglerar en allmän sjukförsäkring, anpassad efter förhållandena i Sverige. Det är denna ståndpunkt som föranlett utformningen av regressbestämmelsen i 19 § tredje stycket SFL (jfr SOU 1944: 15 s. 316). Bestämmelsen ansluter sig till SFL:s övriga stadganden. Sålunda skola redarna betala bidrag till sjukvårdsförsäkringen efter samma grunder som alla andra arbetsgivare och ombordanställds avgift är densamma som övriga sjukkasmedlemmars; både bidragen och avgifterna äro avvägda med hänsyn till sjukvårdskostnaderna inom landet. Det bör understrykas att detta sakförhållande i princip icke påverkas av de föreskrifter, som kunna komma att utfärdas med stöd av 20 § SFL, förutsatt att ersättningen vid sjukdom utom riket icke blir lägre än enligt 14—18 §§ SFL.

Föreskrifter av sådant slag kunna dock vålla bekymmer för de ombordanställda i ett annat hänseende. Detta sammanhänger med den beslutade samordningen mellan den allmänna sjukförsäkringen och yrkeskadeförsäkringen. Om berörda föreskrifter skulle förplikta sjukkasorna att för sjukvård som lämnats utom riket utgiva högre ersättning

än 14—18 §§ SFL medgiva, kommer redarens regressrätt, i det fall där han utom riket bekostat vård av ombordanställd som drabbats av yrkesskada, att bli mindre värd.

Utredningsmannen anser, att det för redaren är en betydande nackdel, att de utländska sjömännen utestänges från den allmänna sjukförsäkringen på grund av att redaren inte beträffande dem kan åberopa regressrätt. Den på svenska fartyg anställda sjömanskåren består nämligen till drygt 25 procent av utlänningar. Härefter anför utredningsmannen:

Det för rederinäringen utmärkande är alltså att ständigt omkring 25 procent av arbetstagarna icke tillhöra sjukkassa. Detta medför, att värdet av redarens i sjukförsäkringslagen förutsatta regressrätt allmänt sett minskar med omkring $\frac{1}{4}$. Därjämte måste emellertid beaktas att antalet utländska sjömän på de olika fartygen starkt växlar. Sålunda finnes det fartyg, i synnerhet sådana som trafikera endast transoceaniska hamnar, där besättningen till 90 procent utgöres av utlänningar utan någon som helst anknytning till Sverige, medan andra fartyg endast i ringa utsträckning eller icke alls bemannas med sådana utlänningar. Denna ordning medför, att en del redare kunna göra regressrätten till fullo gällande, under det att andra i det närmaste sakna sådan rätt.

Vad som anförts angående regressrätt motiverar enligt utredningsmannens mening att redarnas bidrags skyldighet till sjukförsäkringen minskas för utländska sjömän. Härvid borde det nära sambandet mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna uppmärksammas. Arbetsgivarbidraget kunde sägas motsvara en dold yrkesskadepremie för samordningstiden, oaktat bidraget inte komme yrkesskadeförsäkringen till godo.

I anslutning till det anförda föreslår utredningsmannen att arbetsgivarvare för de här i riket inte mantalsskrivna utländska sjömännen skall erlägga ett arbetsgivarbidrag om allenast 0,4 procent.

Beträffande administrationsspörsmålen uttalar utredningsmannen, att frågan om samarbetet mellan sjöfartens parter och sjukkassorna i stor utsträckning torde vara en praktisk fråga, som borde överlämnas åt dem att lösa inom SFL:s ram. Därför anser sig utredningsmannen ej behöva framlägga andra förslag än sådana som är ägnade att undanröja de svårare och mer iögonenfallande hindren för ett tillfredsställande samarbete. Här om anføres:

Grundförutsättningen för att sjöfartens parter i samband med sjömans sjukdom skola kunna nå förbindelse med rätt sjukkassa är, att de veta vilken sjukkassa sjömannen tillhör. De särskilda förhållandena till sjöss torde emellertid medföra, att sådan vetskap ofta icke skulle föreligga. Sålunda kan förutses att sjömannen i gemen icke kommer att vara i stånd att lämna upplysning om sin sjukkassetillhörighet. Troligen skulle detta förhållande i viss mån kunna ändras, därest det föreskrefs skyldighet för sjöman att alltid vara beredd att styrka i vilken sjukkassa han vore medlem.

Efter att ha avvisat tanken att befälhavaren skulle svara för uppgiften att fastslå sjömannens sjukkassetillhörighet föreslår utredningsmannen att i sjömanshuskungörelsen (SFS 306/1939) skall införas ett stadgande om skyldighet för mönstringsförrättare att i sjömans avräkningsbok (motbok) göra anteckning om sjömans sjukkassetillhörighet.

Skulle på sätt utredningsmannen föreslagit ombordanställds sjukpenningklass under anställningstiden alltid grundas på storleken av månadslönen ombord, borde det enligt utredningsmannens mening åligga befälhavaren att snarast möjligt lämna sjukkassan meddelande om utgående löneförmåner (kontantlön jämte sedvanliga tillägg och det taxeringsmässigt uppskattade värdet av naturaförmånerna), så att ej placeringen i sjukpenningklass bleve fördröjd eller oriktig. Sådant meddelande borde också lämnas i det fall att lönen stege eller sjönke i sådan mån att placeringen borde ändras. Stadgande om denna skyldighet borde inflyta i nyssnämnda förordning.

Beträffande frågan om tiden och sättet för framställande av krav å sjukhjälp, framhålles i betänkandet, att, såvitt angår redarskyddad tid, det ur sjukkassans synpunkt torde vara tämligen likgiltigt när sjukanmälan inkomme. Det borde dock inte förekomma, att redaren anmälde sjukdomsfall och framställde krav mot sjukkassan senare än sex månader från det sjukdomsfall inträffat. Någon ändring av SFL behövdes inte i förevarande avseende. Om sjukdomen fortfore då sjömannen lämnade tjänsten, torde det dock vara angeläget att sjukkassan omedelbart underrättas härom. Vad angår icke redarskyddad tid vore det uppenbarligen orimligt fordra, att t. ex. en sjöman, som insjuknat på en avsides belägen ort i utlandet, skulle berövas rätten till sjukpenning därför att han icke genast kunde komma i förbindelse med sjukkassan. Det förutsattes emellertid att den ombordanställde skulle kunna vända sig till närmaste svenske konsul med sitt krav, varefter det borde ankomma på konsuln att såsom ett slags ombud för sjukkassan inom sexmånaders-fristen vidarebefordra kravet till denna. En sådan skyldighet torde ligga i linje med den i konsulatsförordningen för konsuln allmänt föreskrivna plikten att bispringa nödställd svensk medborgare.

Den i 21 § sista stycket SFL omförmälda rätten för sjukkassa att kräva läkarintyg bör enligt utredningsmannens mening utövas med största försiktighet i fråga om sjömän, som insjuknar ombord eller utomlands. Sjukkassan borde här i regel kunna nöja sig med befälhavares uppgift att sjöman varit sjuk. Befälhavaren hade att under straffansvar införa uppgifter om sjömannens sjukdom i skeppsdagboken (37 och 287 §§ sjölagen). Om sjömannen vore sjuk i land, kunde sjukkassan kontrollera av redare lämnade uppgifter härom med ledning av redarens eller hans ombuds räkenskaper eller utdrag av dem. Hade sjukdomsfall inträffat i utlandet,

torde under alla förhållanden intyg av sådan utländsk läkare, som godtoges av konsuln på platsen, böra räcka.

I fråga om de administrativa problemen framhålles slutligen bl. a., att det för redarna skulle vara en avsevärd vinst, om de hade möjlighet att vända sig till ett enda försäkringsorgan. Det ville synas som om en sådan ordning skulle kunna genomföras med tillämpning av SFL i dess nuvarande lydelse. Enligt 59 § SFL ålåge det nämligen sjukkassa att enligt bestämmelser, utfärdade av tillsynsmyndigheten, för annan sådan kassas räkning utgiva sjukhjälp och utöva sjukkontroll ävensom att i övrigt genom samarbete med de andra kassorna underlätta lagens tillämpning. Redaren syntes under åberopande av detta lagrum kunna ingiva anmälningar och ersättningsanspråk rörande sina ombordanställda till sjukkassan, inom vars område redaren hade sitt huvudkontor. Sjukkassan skulle därvid ha att omgående vidarebefordra anmälningarna till vederbörande sjukkassa. En ytterligare möjlighet vore att tillsynsmyndigheten själv påtoge sig att vara mellanhand eller att ett särskilt organ härför skapas. Uppenbarligen skulle det även vara av värde för konsulerna i de större hamnstäderna, om de i sin tilltänkta verksamhet som förmedlare mellan sjöman och dennes sjukkassa icke vore nödsakade att alltid vända sig till denna kassa utan kunde, såsom förutsatts beträffande redarna, anlita annan sjukkassa eller annat försäkringsorgan.

Utredningsmannens överväganden utmynnar författningens måsigt i förslag till ändring dels i 38 § SFL i syfte att minska det för utländska sjömän utgående arbetsgivarbidraget i enlighet med vad i det föregående angivits, dels i förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel av innebörd, att de i förordningen reglerade förmånerna skola utgå även vid inköp till skeppsapotek, dels i sjömanshuskungörelsen, innebärande åläggande för mönstringsförrättare att såvitt möjligt i sjömans motbok göra anteckning om sjömannens sjukkassettillhörighet och dels i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning, innebärande skyldighet för redare att till sjukkassa lämna uppgift om de ombordanställdas inkomstförhållanden.

Samtliga författningsändringar föreslås träda i kraft den 1 april 1955.

Remissyttranden

Över betänkandena om ersättning för sjukvård utom riket och angående sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen har yttranden inhämtats från statskontoret, kommerskollegium, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, järnvägsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och 1946 års sjömanskommitté. Tillfälle att avgiva yttrande har vidare lämnats Svenska sjukkasseförbun-

det, Sveriges redareförening, Sveriges segelfartygsförening, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Svenska sjöfolksförbundet, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet och Svenska stewardsföreningen. Över det förstnämnda betänkandet har yttrande jämväl inhämtats från luftfartsstyrelsen, varjämte tillfälle att avgiva yttrande över detsamma beretts Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges fiskares riksförbund, Handelns arbetsgivareorganisation, Svenska turisttrafikförbundet och Reso.

Yttranden har inkommit från samtliga de organisationer, som beretts tillfälle därtill, utom från Svenska sjukkasseförbundet och Svenska turisttrafikförbundet. De ombordanställdas organisationer (Svenska sjöfolksförbundet, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet och Svenska stewardsföreningen) har avgivit ett gemensamt yttrande över betänkandena; och kommerskollegium har i sitt yttrande, utom på en punkt, anslutit sig till vad 1946 års sjömanskommitté yttrat.

Genom utrikesdepartementets försorg har vissa yttranden i hithörande frågor införskaffats från svenska konsulära myndigheter.

Här nedan lämnas en redogörelse för vad vid remissbehandlingen förekommit, därvid yttrandena över betänkandet om sjukvård utom riket behandlas först.

Ersättning för sjukvård utom riket

I fråga om den personkrets, som bör omfattas av förmånen av ersättning för sjukvård utom riket, ansluter sig remissinstanserna — i den mån de berör saken — helt till utredningsmannens förslag, att förmånen skall omfatta samtliga enligt SFL för vård i Sverige sjukförsäkrade personer. 1946 års sjömanskommitté, som vidhåller att sjömännens sjukförsäkringsfråga bör lösas i överensstämmelse med det förslag, som tidigare framlagts av kommittén, anser dock att utländsk sjöman, som under en längre tid tjänstgjort inom den svenska sjöfarten och som erlagt sjömansskatt till Sverige, borde ha samma rätt som de i Sverige anställda utländska arbetstagarna. Det syntes vidare oriktigt, att en svensk sjöman skulle uteslutas från försäkringen endast av den anledningen, att han inte längre kunde anses bosatt i riket. Denna fråga sammanhängde med frågan om sjömansregistreringen, varför den torde få upptagas sedan sjömanskommittén slutfört sitt utredningsuppdrag angående sjömanshusen. Riksförsäkringsanstalten framhåller, att införandet av rätt till ersättning för sjukvård utom riket för här bosatta (och mantalsskrivna) kan förväntas öka den redan föreliggande tendensen att underlåta anmäla avflyttning till utlandet i syfte att genom kvarskrivning i Sverige komma i åtnjutande av förmåner, som endast tillkomma i riket bosatta personer. Det vore angeläget att enkla och lättfattliga auktoritativa anvisningar, utöver dem som fram-

ginge av folkbokföringsförordningen, snarast möjligt lämnades rörande villkoren för att anses såsom bosatt i riket. *Svenska arbetsgivareföreningen* uttalar att i flertalet fall, då fråga är om andra medborgare än sjömän, frågan om rätt till ersättning för vård utom riket till svenska medborgare, anställda i svenska företag, torde lösas genom särskilda anställningskontrakt. Frågan huruvida förslaget i dess helhet borde göras till föremål för lagstiftning syntes närmast böra bedömas, sedan ståndpunkt tagits till det betänkande, som komme att avgivas av 1946 års sjömanskommitté.

Frågan om de sjukvårdsutgifter, som bör ersättas för alla sjukförsäkrade, och ersättningarnas storlek har berörts i flera remissyttranden.

Statskontoret förklarar sig biträda förslaget att ersättningarna bör beräknas till enbart kostnader för läkarvård och sjukhusvård. De maximibelopp, som bör ligga till grund för beräkning av läkarvårdsersättning, anser ämbetsverket böra begränsas till 15 resp. 20 kr. I fråga om ersättningen för sjukhusvård utomlands anför ämbetsverket följande:

Enligt förslaget skulle ersättning för sjukhusvård utomlands utgå för patients kostnader intill ett belopp av högst 35 kronor för dag, motsvarande det allmännas beräknade kostnader för sjukhusvården i Sverige. Då sjukförsäkringens andel av sistnämnda kostnader enligt i betänkandet lämnade uppgifter i allmänhet icke kommer att uppgå till högre belopp än 3 kronor för dag, skulle ett genomförande av förslaget i nu förevarande hänseende medföra, att utlandsresenärerna finge en förmånsställning inom försäkringen, som enligt statskontorets mening måste ingiva starka betänkligheter. I detta sammanhang må även erinras, att enligt förarbetena till sjukförsäkringslagen ersättning vid sjukvård utom riket regelmässigt icke borde utgå med högre belopp än vid vård inom landet. Vid angivna förhållanden håller ämbetsverket före, att vid sjukhusvård utomlands ersättningen för närvarande icke bör fastställas till högre belopp än 3 kronor för dag. En dylik begränsning synes för övrigt så mycket mera motiverad, som statsbidrag för täckande av sjukförsäkringens merkostnader i anledning av nu förevarande förslag icke lärer, såsom i betänkandet förutsatts, kunna utgå från förslagsanslaget till Bidrag till sjukkassor m. m. utan riksdagens medgivande.

Även *riksförsäkringsanstalten* hyser viss tvekan rörande de föreslagna beloppens storlek samt förordar att de maximibelopp, som skall ligga till grund för läkarvårdsersättningen, fastställas till högst 20 resp. 25 kr. Emellertid ifrågasätter anstalten, om inte förmånerna bör utökas så att ersättning intill visst belopp kan utgå beträffande resor i samband med intagning å sjukhus. *Medicinalstyrelsen* anser att bärande skäl ha framlagts för förslaget, att ersättningen endast skall omfatta läkarvård och sjukhusvård men inte resor, sjukvårdande åtgärder eller läkemedel. De föreslagna maximibeloppen finner medicinalstyrelsen för låga men vill inte motsätta sig att de lägges till grund för återbäringen vid sjukvård, som erhållits inom Europa. Då fråga vore om sjukdomsfall i utomeuropeiska länder borde riks-försäkringsanstalten få bemyndigande att höja beloppen med högst

100 %. *Luftfartsstyrelsen* ställer sig också tveksam till beloppens avvägning och anser de beräknade maximala arvoden för läkarvård böra höjas med minst 15 kr; detta inte minst när i beloppen inräknades även vissa sekundära kostnader. Statstjänstemännen uppbyure redan nu ersättningar, som i vissa fall vore förmånligare än de föreslagna. Detta komme att medföra, att det sannolikt uppstode samordningsproblem av i princip samma slag, som då det gällt sjukvård inom landet för denna grupp. *Landsorganisationen* anser det önskvärt, att riksförsäkringsanstalten i samråd med medicinalstyrelsen skall efter prövning i varje särskilt fall kunna medge större ersättning än den av utredningsmannen föreslagna. *Tjänstemännens centralorganisation* anser de föreslagna maximibeloppen väl lågt tilltagna och förordar, att de endast betraktas såsom provisoriska i avvaktan på ytterligare utredning. *Handelns arbetsgivareorganisation* finner också de föreslagna maximibeloppen i vissa fall vara för låga; ersättningsbeloppet för sjukhusvård utom Europa borde fastställas till förslagsvis 70 kr. *Sveriges fiskares riksförbund* framhåller att, även om den föreslagna ersättningen för läkarvård troligen inte alltid kan vara tillräcklig, den dock utgör en förbättring; ersättningen för sjukhusvård torde anses tillvidare vara tillfredsställande. *Reso* anser att i de länder, som omfattas av dess utlandsreseprogram, de nordiska och västeuropeiska länderna, läkar- och sjukhuskostnaderna är ungefär desamma som i Sverige. *Reso* har därför ingen erinran mot förslaget. *Socialstyrelsen, 1946 års sjömanskommitté* och *De ombordanställdas organisationer* förordar, att ersättningen även får avse vissa andra kostnader än för läkar- och sjukhusvård. Särskilt borde kostnader till hemresan kunna ersättas.

Den föreslagna tilläggsersättningen för sjömän avstyrkes av *statskontoret*, som anför:

Utöver de sålunda angivna ersättningarna skulle enligt förslaget sjöman, som erhållit sådan sjukvård utomlands, som det icke ålegat redare att bekosta, kunna erhålla ytterligare ersättning med så stort belopp, att hela den uppkomna vårdkostnaden bleve täckt genom försäkringen. Enligt statskontorets mening hava tillräckliga skäl för en dylik utvidgning av de ovan förordade ersättningsgrunderna icke förebragts. Såsom av betänkandet framgår, har vederbörande redare enligt sjömanslagen att i betydande omfattning svara för vården av sjuk sjöman. Härutöver kan svensk sjöman vid sjukdom utomlands erhålla ekonomiskt bistånd genom utrikesförvaltningens försorg. Att enbart för sjömannens del genomföra en utbyggnad av sjukförsäkringens ersättningssystem anser sig ämbetsverket följaktligen icke kunna tillstyrka.

I övrigt har under remissbehandlingen inte ifrågasatts lämpligheten av att tilläggsersättning till sjömännen utgår. I fråga om förmånens utformning har emellertid vissa erinringar gjorts. Sålunda har den tid av 30 dagar efter tjänsteförhållandets upphörande, inom vilken sjukdomen skall ha inträffat för att tilläggsersättningen skulle kunna utgå, i flera yttranden

ansetts allt för kort; en tid av två månader har ansetts lämpligare. *Riksförsäkringsanstalten* påpekar, att det mången gång blir svårt att konstatera, om utgiften gäller sjukdom, vari insjuknande skett under de 30 dagarna, eller ej. Anstalten anser också, att vid läkarvård tilläggsersättningen tillsammans med grundersättningen skall uppgå till tre fjärdedelar av vårdkostnaden och att således sjömannen själv skall stå viss självrisk.

Vad angår frågan om ersättning för sjukvårdskostnader i länder, i vilka till följd av konventioner utgår sjukvårdersättning till svenska medborgare, anför *riksförsäkringsanstalten*, att det enligt utredningsförslaget skulle kunna inträffa att för en och samma vårdutgift ersättning utginge såväl enligt överenskommelse med främmande makt som enligt den föreslagna ersättningskungörelsen. Detta komme att leda till betydande administrativt besvär. Anstalten föreslår därför, att den föreslagna bestämmelsen i kungörelseförslaget utbytes mot föreskrift enligt vilken, där överenskommelse träffats med främmande makt om utgivande av sjukhjälp, som avses i kungörelsen, kungörelsen skall gälla sjukhjälp vid vård, som meddelats inom den främmande maktens territorium, endast i den mån Konungen så förordnat. *Landsorganisationen* påpekar betydelsen av att Sverige inte endast beträffande sjukvårdsförsäkringen utan också för sjukförsäkringen i dess helhet avsluter konventioner med främmande länder på samma sätt som gäller för de nordiska länderna.

Gränsbefolkningens speciella problem i förevarande avseende beröres av *medicinalstyrelsen*, som meddelar att en nordisk samarbetsgrupp tillsatts för utredning av hithörande frågor. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller att, om vid läkarvård av läkare i grannlandet ersättningsrätt enligt SFL skall kunna helt utnyttjas, läkaren måste lämna de uppgifter angående vården, som erfordras till följd av läkarvårdstaxan.

Förslaget att redare skall ha regressrätt hos sjukkassan för grundersättningen — den till alla försäkrade utgående ersättningen för läkar- och sjukhusvård — har allmänt tillstyrkts, i den mån frågan berörts i yttrandena. 1946 års *sjömansutredning* anför i denna fråga:

Vidkommande frågan om redares regressrätt, delar kommittén helt utredningsmannens uppfattning, att denna bör omfatta grundersättningens totalbelopp. Motsvarande regel har intagits i kommitténs båda betänkanden. Utöver de motiv som kommittén därvid framlade tillkommer numera såsom ett ytterligare, tungt vägande skäl, att rätten till grundersättning i förevarande betänkande förordats böra utsträckas att omfatta samtliga sjukkasemedlemmar som vistas i utlandet. Detta medför att de arbetsgivare i övrigt, som nu ha förpliktelser att ersätta kostnaderna för i utlandet insjuknade anställda, om förslaget bifalles endast skulle behöva ersätta den del av i utlandet uppkomna vårdkostnader som överstiger grundersättningen. De skulle alltså kunna indirekt tillgodogöra sig den utgivna grundersättningen. Erhölle redarna icke möjlighet att för tid, då sjömanslagens redarförpliktelse gäller, regressvis tillgodogöra sig utfallande grundersättning,

skulle detta följaktligen innebära, att redarna allvarligt missgynnades jämfört med nyssnämnda arbetsgivare.

Frågan om finansieringen av de kostnader, som uppkommer vid genomförandet av ersättning för sjukvård utom riket, har berörts av *statskontoret*, som framhåller att, därest ersättningen vid sjukvård utomlands begränsades på sätt ämbetsverket föreslagit, särskilda statsbidragsbestäm- melser inte torde vara erforderliga. 1946 års *sjömanskommitté* har funnit anledning till tvekan beträffande riktigheten av utredningsmannens kostnadsberäkning.

De administrativa spörsmål, som sammanhänger med frågan om ersättning för sjukvård utom riket, har behandlats i några yttranden. *Medicinalstyrelsen* har sålunda funnit utredningsförslaget, att ersättningsfrågorna — utom då tilläggsersättning till sjöman utginge — skulle prövas av resp. sjukkassor, vara mindre lämpligt. Styrelsen anser att samtliga fall som berör sjukvård i utlandet — med undantag för gränsbefolkningen — bör handhavas av riksförsäkringsanstalten, inom vilkens sjukkassebyrå en särskild utlandsavdelning borde organiseras. Sedan ärendet utretts inom denna avdelning, borde ärendet översändas till vederbörande sjukkassa med uppgift hur mycket kassan hade att betala. *Riksförsäkringsanstalten* tillstyrker däremot förslaget att utbetalning till den försäkrade själv av den alla tillkommande ersättningen för läkar- och sjukhusvård (grundersättningen) skall ske i vanlig ordning. Frågorna om utbetalning av ersättning i övriga fall borde bedömas först sedan Kungl. Maj:t framlagt förslag i anledning av betänkandet om sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen. 1946 års *sjömanskommitté* anser att redare, ombordanställda och utrikesförvaltningen bör äga rätt att vända sig till valfri sjukkassa. Försäkringsorganen borde eftersträva en ordning, som medförde minsta möjliga administrativa besvär och omgång för berörda parter. *Tjänstemännens centralorganisation* anser det böra övervägas, om inte en central granskning inom riksförsäkringsanstalten vore lämplig även för frågor rörande grundersättning. En enhetligare praxis skulle bli följd, och sjukkassorna skulle inte behöva brottas med översättnings- och bedömningsfrågor inom utlandssjukvården.

I fråga om förhållandet mellan i utlandet insjuknad sjöman, som inte åtnjuter redarskydd, och konsuln på platsen samt mellan denna konsul och försäkringsorganet anför 1946 års *sjömanskommitté* följande:

Såsom huvudregel bör gälla, att sjömannen skall vara berättigad till omedelbar sjukhjälp från konsuln. I de fall då konsuln ej kan fastställa huruvida sjömannen är sjukkassem medlem eller ej, blir konsuln nödsakad att inhämta besked i saken genom utrikesdepartementet. I sådana fall åter, då konsuln väl kan förvissa sig om att sjömannen tillhör sjukkassa, men saknar uppgift om sjömannens sjukpenningklass, bör sjömannen — under mellantiden innan konsuln erhållit uppgift om sjukpenningklassen — äga från konsuln erhålla skäligt belopp i förskott å sjukhjälp. Sjukpen-

ningen bör därvid i regel beräknas efter senaste ombordlön. Skulle under mellantiden ha utgivits för mycket, bör den del som överskrider försäkringsersättningens faktiska belopp få bestridas från utrikesdepartementets anslag till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare. Någon skyldighet för konsuln eller sjömannen att till detta anslag återbetala vad sålunda för mycket utgivits bör naturligen icke föreligga. Närmare direktiv om konsulns förfaringssätt i förevarande hänseenden torde få utfärdas av utrikesdepartementet i samråd med tillsynsmyndigheten.

Sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen

I vissa yttranden över betänkandet angående sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen har berörts frågan huruvida sjömännen bör omfattas av den allmänna sjukförsäkringen. Sålunda framhåller *statskontoret*, att sjömännen borde omfattas av den allmänna sjukförsäkringen på de villkor, som i övrigt meddelats i fråga om denna försäkringsverksamhet. De föreliggande förslagen borde enligt ämbetsverkets mening läggas till grund för den jämkning av sjukförsäkringslagstiftningen, som kunde anses påkallad med hänsyn till de inom sjöfarten rådande särskilda förhållandena. Även *socialstyrelsen* tillstyrker att sjömännen inordnas under den allmänna sjukförsäkringen. Däremot hänvisar *kommerskollegium* till ett av kollegium avgivet yttrande med anledning av 1946 års sjömanskommittés betänkande angående sjömännens sjukförsäkring, i vilket kollegium tillstyrkt kommitténs förslag om särskild obligatorisk sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart vid sidan av den allmänna sjukförsäkringen.

1946 års *sjömanskommitté* har i denna fråga anfört följande:

I betänkande den 14 december 1951 (SOU 1952: 10) och tilläggsbetänkande den 14 januari 1954 (stencil), båda angående sjömännens sjukförsäkring, har sjömanskommittén framlagt förslag till en särskild, obligatorisk sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart, sidoordnad den allmänna sjukförsäkringen. De betänkanden varöver kommittén nu har att yttra sig innehålla däremot förslag som syfta till att ordna sjöfolkets försäkringsfråga inom den allmänna sjukförsäkringens ram. Även om de åtgärder som därvid föreslås äro ägnade att förbättra sjöfolkets ställning inom den allmänna försäkringen, finner kommittén dock att själva inordnandet av sjömännen under denna försäkring medför en väsentlig begränsning av möjligheterna att åstadkomma en för sjöfartens parter tillfredsställande lösning av sjöfolkets försäkringsfråga. Vissa av de principer, som kommittén ansett böra vara grundläggande för en försäkring av sjöfolket, kunna nämligen icke följas. Sålunda kan den allmänna försäkringen icke fungera som en ansvarsförsäkring för redarnas totala förpliktelser enligt sjömanslagen mot samtliga ombordanställda, då varken försäkringsersättningarna eller försäkringsplikten har samma omfattning som sjömanslagens redarförpliktelse. Detta minskar naturligen försäkringens värde ur redarsynpunkt och skänker endast ett mindre mått av trygghet åt de ombordanställda i jämförelse med kommitténs förslag. Kravet på skyndsamt behandling av ärenden rörande

de sjömän som insjuknat i utlandet under tid, då redaren icke bekostar vården, torde dessutom icke kunna tillgodoses i erforderlig utsträckning inom den allmänna försäkringen. Detta kommer att medföra olägenheter ej blott för sjömännen själva utan även för utlandsmyndigheterna och sjukkas-sorna. De i förevarande betänkanden framlagda förslagen och gjorda uttalandena angående handläggningen inom den allmänna sjukförsäkringen av ärenden rörande sjömän bestyrker vidare till fullo kommitténs uppfattning, att det administrativa besväret kommer att bli vida större om sjömännen inordnas under den allmänna försäkringen än om de hänföras till en särskild sjukförsäkring för sjömän. Detta kommer att drabba icke blott de ersättningsberättigade utan även berörda förvaltningsorgan, bland dem främst riksförsäkringsanstalten och sjukkassorna. Kommittén finner sig därför alltfört böra förorda, att sjömännens sjukförsäkringsfråga löses i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag som framlagts i kommitténs nyssnämnda betänkanden.

Sveriges redareförening förklarar sig dela den uppfattning, som kommer till uttryck i sjömanskommitténs remissyttrande. Föreningen hemställer, att till vårriksdagen 1955 framlägges proposition om särskild sjukförsäkring för sjöfolk i huvudsaklig anslutning till det förslag, som framlagts av sjömanskommittén. *Sveriges segelfartygsförening* anser det inte vara tillfredsställande, att den föreslagna försäkringen av sjömännen inte medför regressrätt beträffande utländsk arbetskraft. Med nuvarande personalbrist vore nämligen den svenska handelsflottan till betydande del bemanad med utlänningar. *De ombordanställdas organisationer* finner utredningsmannens förslag vara ägnade att närma försäkringsläget för de ombordanställda till förhållandena i land. Organisationerna vore emellertid av den bestämda uppfattningen, att genomförande av sjömännens sjukförsäkring enligt de förslag, som framlagts av sjömanskommittén, hade inneburit en rationellare och för sjöfartens parter mera tillfredsställande lösning.

Utredningsförslaget har i fråga om sättet för bestämmandet av sjömännens sjukpenningförsäkring föranlett en bestämd gensaga från *riksförsäkringsanstalten*, som framhåller att anstalten inte finner det stå i överensstämmelse med bestämmelserna i SFL att föreskriva en särskild ordning för inplaceringen i sjukpenningklass av en viss arbetstagar-kategori, nämligen sjömännen i såväl inrikes som utrikes fart. Särskilt stötande skulle en sådan särbehandling av sjömännen i inrikessjöfarten vara. Även beträffande vissa arbetstagargrupper inom landet — t. ex. skogsarbetarna och andra säsongarbetare — skulle skäl kunna anföras för en placering efter liknande grunder. En inplacering av de ombordanställda i enlighet med förslaget skulle dessutom få till konsekvens, att de av sjuk-kassan i många fall måste ställas utanför sjukpenningförsäkringen, då kassan mottagit anmälan om att deras ombordanställning upphört. Ett sådant system skulle helt strida mot grunderna för sjukpenningförsäkringen. Systemet skulle dessutom medföra betydande administrativa svårigheter för sjukkassorna med hänsyn till de täta omplaceringar i sjukpenningklass,

som skulle bli en följd därav. Riksförsäkringsanstalten funne sig alltså inte kunna utfärda sådana anvisningar, varom här vore fråga, och kunde inte heller tillstyrka en ändring av SFL av innebörd, att särskilda regler skulle gälla för beräkning av sjömannens inkomst av förvärvsarbete. 1946 års sjömanskommitté framhåller däremot, att den i utredningsförslaget förordade principen för att fastställa ombordanställds sjukpenningklass — nämligen med hänsyn tagen endast till ombordlörens storlek — är densamma som föreslagits av kommittén. Kommittén anser det vara av synnerlig vikt, att denna princip upprätthålles. De ombordanställdas organisationer finner det nödvändigt, att sjukpenningklassen under ombordanställningstiden bestämmes efter ombordlörens storlek, om inte de ombordanställda skall komma i sämre läge än de som är anställda i land. Sveriges segelfartygsförening anför, att vid sjömannens placering i sjukpenningklass hänsyn inte bör tagas till viss obeständighet inom sjömansyrket. Han borde inte placeras i lägre sjukpenningklass än vad som skulle bliva fallet om den egentliga månadslönen antages som norm för årsinkomsten. En placering i lägre sjukpenningklass resulterade i att värdet av redarens regressrätt minskade och inte komme att svara mot erlagda avgifter.

Det av utredningsmannen framlagda förslaget att läkemedelsrabattering skall förekomma vid inköp för skeppsapotek tillstyrkes av medicinalstyrelsen, 1946 års sjömanskommitté och De ombordanställdas organisationer.

Riksförsäkringsanstalten finner däremot förslaget oförenligt med såväl principerna som sättet för läkemedelsförmånens utformning. Vidare torde de läkemedel, vilka skulle finnas i skeppsapoteken — i den mån de över huvud inginge bland de i förordningen om läkemedelsrabattering avsedda läkemedlen — i regel vara så prisbilliga, att de vid enskild förskrivning inte skulle berättiga till någon rabatt eller endast obetydlig sådan. Anstalten avstyrkte sålunda utredningsförslaget i denna del.

Frågorna om redares skyldighet att erlagga arbetsgivarbidrag för i Sverige inte mantalsskrivna utländska sjömän och den därmed sammanhängande frågan om redarnas regressrätt mot sjukförsäkringskassorna har tagits upp till behandling i flera yttranden. Därvid har allmänt intagits den ståndpunkten, att en lindring av bidragsskyldigheten till sjukförsäkringen är motiverad. Riksförsäkringsanstalten hyser dock viss tvekan härutinnan samt anför följande:

Riksförsäkringsanstalten kan icke dela utredningsmannens uppfattning, att en differentiering av arbetsgivarbidraget skulle vara förenlig med den av departementschefen intagna och av riksdagen godkända ståndpunkten i frågan. Även om det för en reducering av redarnas arbetsgivarbidrag avseende icke sjukförsäkrade ombordanställda kan anses i och för sig finnas skäl — särskilt med hänsyn till redarnas förpliktelser enligt sjömanslagen gentemot även dessa anställda — vill riksförsäkringsanstalten ändå ifrågasätta, om dessa skäl kunna anses vara tillräckliga för ett frångående av den

4 — Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 118

antagna principen om uttagandet av arbetsgivarbidrag för en arbetsgivares samtliga anställda. Det må emellertid framhållas, att ett undantagande av ifrågavarande ombordanställda icke behöver få till följd, att andra arbetsgivare beredas motsvarande lättnad, eftersom dessa icke ha sådan lagstadgad förpliktelse, som åvilar redarna. Riksförsäkringsanstalten vill dessutom framhålla, att en eventuell »dold yrkesskadepremie» torde böra beräknas efter andra grunder än de av utredningsmannen använda. Anses åtskillnad vid beräkningen av arbetsgivarbidrag böra göras mellan sjukförsäkrad och icke sjukförsäkrad arbetskraft, finner riksförsäkringsanstalten lämpligare, att yrkesskadeförsäkringsavgifterna beräknas efter olika premiesatser för nämnda båda arbetstagar-kategorier. Härigenom skulle en bättre avvägning i försäkringsavgifterna mellan sådana arbetsgivare, som sysselsätta utländsk, av den allmänna sjukförsäkringen icke omfattad arbetskraft, och sådana som endast sysselsätta sjukförsäkrade arbetstagare möjliggöras. Yrkesskadeförsäkringsavgiften för den nämnda utländska arbetskraften skulle därvid sättas högre än samma avgift för övriga arbetstagare. Med införandet av en sådan ordning funnes icke skäl för uttagande av arbetsgivarbidrag för icke sjukförsäkrade utlänningar.

Generaldirektören Natt och Dag har anmält avvikande mening på denna punkt. Han anför att, om en ändring av bestämmelserna rörande arbetsgivarbidragets beräkning befunnes böra ske, det vore diskutabelt ur rättvisesynpunkt, om en differentiering av nämnda bidrag därvid kunde begränsas till att avse endast inom rederinäringen sysselsatt arbetskraft. Av sjukförsäkringslagen icke omfattade utlänningar sysselsattes i stor omfattning även inom vissa andra näringsgrenar under sådana omständigheter, att mantalsskrivning ej skulle ske här. Det måste bjuda vissa betänkligheter att införa en ordning, vilken kunde väcka och befrämja en tendens hos arbetsgivare att av ekonomiska skäl anställa utländsk arbetskraft i stället för svensk.

Socialstyrelsen ifrågasätter huruvida man inte lämpligen borde taga steget fullt ut och således låta det lägre arbetsgivarbidraget omfatta samtliga icke sjukförsäkrade sjömän överhuvudtaget.

1946 års sjömanskommitté anför i denna fråga:

Statsmakterna ha så sent som år 1952 tagit ställning till storleken av den ekonomiska bördan som rimligen kan påläggas redarna av sociala skäl. Sjömanslagens bestämmelser om sjömans rätt till sjukvård och lön vid sjukdom ha utformats i anslutning härtill. Det förefaller för den skull inkonsekvent och obilligt mot redarna att nu belasta dem med det ytterligare bidrag till sjukkostnader av social natur som det i betänkan-dets andra kapitel föreslagna bidraget om 0,4 % av lönesumman för de utländska sjömän som icke omfattas av försäkringen skulle komma att utgöra. Trots att detta bidrag egentligen är avsett att täcka kostnaderna för yrkesskadorna under samordningstiden kommer det, som i betänkan-det också påpekas, icke att i någon mån bidraga till att täcka kostnaderna för dessa utländska sjö-mäns yrkesskador. Bidraget kommer nämligen sjukförsäkringen till godo, under det att nyssnämnda kostnader komma att ersättas från yrkesskadeförsäkringen. Dessa kostnader måste följaktligen tagas med i beräkningen, då

storleken av redarnas premier till yrkesskadeförsäkringen fastställs. Redarna komma således, om nämnda bidrag skall erläggas, att få betala dubbelt för de icke försäkringspliktiga utländska sjömännens yrkesskador under samordningstiden. Med hänsyn till det ständigt höga antal utlänningar inom rederinäringen, som icke kommer att omfattas av försäkringen, innebär detta ett klart missgynnande av redarna i förhållande till arbetsgivarna i allmänhet. På anförda skäl föreslås, att något på de icke försäkringspliktiga utländska sjömännens lönesumma beräknat arbetsgivarbidrag icke uttages. I detta sammanhang må understrykas att några svårigheter av administrativ art att frånskilja dessa utländska sjömans löner vid beräkningen av arbetsgivarbidraget icke torde komma att uppstå, eftersom de noggranna uppgifter som sammanställas i anledning av bestämmelserna om sjömansskatt kunna anlitas.

Landsorganisationen framhåller, att det synes principiellt riktigt att redarna genom tillkomsten av sjukförsäkringslagen inte ålägges större förpliktelser än andra arbetsgivare, bortsett givetvis från att rederinäringen på grund av sjöfolkets arbetsförhållanden i sjömanslagen ålagts speciella skyldigheter vid de ombordanställdas sjukdom. *Tjänstemännens centralorganisation* anser, att redarna bör befrias från skyldighet att utgiva arbetsgivarbidrag för utländska i Sverige inte mantalsskrivna sjömän. *De ombordanställdas organisationer* finner det sociala motivet — att arbetsgivarna bör ha en kollektiv bidragsplikt mot försäkringen — vara för redarnas del väl uppvägt av deras i lag föreskrivna sociala förpliktelser mot samtliga ombordanställda. Det administrativa skälet — att det vore svårt att vid beräkningen av arbetsgivarbidraget frånskilja dem som inte vore försäkringspliktiga — hade inte bärkraft för redarnas vidkommande, eftersom erforderliga uppgifter härom kunde hämtas från sammanställningarna rörande sjömansskatt. Det syntes för den skull skäligt, att redarna befriades från bidragsskyldigheten såvitt anginge de utländska ombordanställdas löner.

De administrativa spörsmål, som behandlats av utredningsmannen, har berörts i en del yttranden. De frågor, som härvid tilldragit sig uppmärksamhet, är det administrativa handhavandet i Sverige, utrikesförvaltningens befattning med hithörande frågor samt sättet för verkställande av sjukanmälningar.

I fråga om handläggningen av hithörande frågor i Sverige anför *riksförsäkringsanstalten* följande:

Vidkommande de av utredningsmannen berörda administrativa spörsmålen, finner anstalten desamma böra göras till föremål för närmare utredning under medverkan av riksförsäkringsanstalten, sjukförsäkringsanstalten och redarna. Sådan utredning, vid vilken även vissa administrativa frågor avseende ersättning för sjukvård utom riket enligt 20 § sjukförsäkringslagen torde böra upptagas, synes likväl böra företagas först sedan närmare klarhet vunnits angående utformningen av sjöfolkets sjukförsäkring och nämnda sjukvårdsersättning. Därvid torde särskilt böra övervägas, huruvida och i vad mån handläggningen av ärendena bör centraliseras till riks-

försäkringsanstalten eller till viss eller vissa centralsjukkasor för att underlätta arbetet för sjöfartens parter och utlandsmyndigheter.

Medicinalstyrelsen erinrar om att styrelsen i sitt yttrande över betänkandet om ersättning för sjukvård utom riket föreslagit att vid riksförsäkringsanstalten skulle organiseras en särskild utlandsavdelning för ersättningsfrågor, som avser sjukvård utom riket och sjöfolkets sjukförsäkring. Det övervägande antalet fall, som skulle handläggas på en sådan avdelning, torde komma att röra sjöfolk.

1946 års sjömanskommitté anser utredningsmannens förslag i förevarande avseende vara i huvudsak välbetänkta.

Sveriges redareförening anför i denna fråga:

En anordning, som kommer att åsamka rederinäringen stora kostnader och administrativt besvär, är den decentralisering av sjukvårdsfrågorna, som uppkommer därigenom, att sjömännen komma att tillhöra ett mycket stort antal sjukkasor. Enligt uppgift skulle antalet lokala sjukkasor komma att överstiga 600. Det säger sig självt, att rederierna härigenom i långt högre grad än andra arbetsgivare få svårigheter att uppfylla de förpliktelser, som åligga arbetsgivare i avseende å anmälningar av skilda slag till sjukkasorna, varjämte besvärliga problem uppkomma vid utövandet av den redaren jämlikt 19 och 28 §§ sjukförsäkringslagen tillkommande regressrätten. Det synes erforderligt, att en viss centralisering under alla omständigheter kommer till stånd i nära anslutning till den bestämmelse, som återfinnes i 59 § i ovannämnda lag. Endast om rederierna kunna beredas möjlighet att vända sig till helst en, men i vart fall enbart ett fåtal centrala sjukkasor, såväl i avseende å dem åliggande anmälningsplikter som när det gäller regressrätten, torde ökningen av rederiernas administrativa kostnader kunna hållas inom rimliga gränser.

Beträffande utlandsmyndigheternas beröring med hithörande frågor meddelar *kommerskollegium*, att kollegium den 6 december 1954 avlåtitt en cirkulärskrivelse till samtliga mönstringsförrättare, i vilken kollegium anmodat mönstringsförrättarna tillse, att i samband med sjömans påmönstring anteckning sker å lämplig plats i hans avräkningsbok om vilken sjuk-kassa han tillhör. Det hade emellertid visat sig att utförandet av detta åliggande vållat stora svårigheter och medfört tidsutdräkt vid mönstringsförrättningarna. Saken borde därför ordnas på annat sätt än utredningsmannen resp. sjömanskommittén tänkt sig. Kollegium ville framhålla, att befälhavarna med hjälp av de uppgifter som stode dem till buds under resans gång kunde lämna rederierna upplysningar om de anställdas hemorter, varefter redarna själva i allmänhet borde utan alltför stor omgång kunna förskaffa sig kunskap om vederbörandes sjukkassetillhörighet. Kollegium funne fördenskull något tillägg till 36 § sjömanshuskungörelsen för närvarande inte böra ske.

1946 års sjömanskommitté anser att förslaget om skyldighet för mönstringsförrättare att anteckna sjömannens sjukkassetillhörighet i hans avräkningsbok bör kompletteras med en föreskrift, att nämnda uppgift skall

inskrivas jämväl i hans sjöfartsbok. *De ombordanställdas organisationer* har också den uppfattningen, att anteckning om sjukkasstillhörigheten bör ske såväl i sjöfartsboken som i avräkningsboken. Även *Sveriges segelfartygsförening* föreslår att uppgift om sjukkasstillhörigheten införes i sjöfartsboken men anser att mönstringsförrättare inte bör åläggas att vid varje påmönstringstillfälle införa uppgift härom i avräkningsboken.

I anledning av utredningsmannens förslag, att tillsynsmyndigheten skall utfärda föreskrifter av innebörd, att i fråga om sjömän sjukkassorna som regel inte skall kräva omedelbar anmälan i fall, som avses i 26 § SFL, eller sådant läkarintyg, som omförmäles i 21 § sista stycket SFL, påpekar *riksförsäkringsanstalten*, att någon särskild anordning inte gärna kan ifrågakomma för inrikessjöfartens vidkommande. För utrikessjöfartens del kunde givetvis särskilda föreskrifter bli erforderliga. *Medicinalstyrelsen* anför, att erfarenheten snart torde utvisa om några särskilda föreskrifter eller råd och anvisningar i ämnet kan anses påkallade. *De ombordanställdas organisationer* anser, att en till konsul inom föreskriven tid gjord anmälan om sjukdomsfall eller ett till konsul framställt krav om sjukhjälp bör vara tillfyllest för att rätten till ersättning från sjukkassa skall vara bevarad. Konsul borde vidare äga rätt att med statsmedel lämna sjöman förskott å försäkringsersättning mot fullmakt för konsulen att uppbära häremot svarande belopp från utfallande försäkringsinrättning. Skulle det visa sig att sjukpenningen eller annan försäkringsersättning beräknats för högt, borde någon skyldighet att återbetala överskjutande belopp inte föreligga.

Departementschefen

I 20 § SFL stadgas att rörande ersättning för sjukvård utom riket skall gälla de föreskrifter Konungen meddelar. Vid prövning av ett av särskild utredningsman framlagt förslag i detta hänseende har emellertid visat sig att, därest dylika föreskrifter skall resultera i ersättningar av betydelse för de försäkrade, vissa merkostnader för sjukförsäkringen uppstår; och dessa kostnader torde till avsevärd del belasta statsverket. Ifrågavarande spörsmål synes därför böra underställas riksdagens prövning.

Sjukförsäkringen av de i utländsk fart sysselsatta sjömännen inom den svenska handelsflottan har behandlats först av 1946 års sjömanskommitté och därefter av en särskilt förordnad utredningsman. Kommittén har för dessa sjömän — även de utländska — föreslagit en särskild sjukförsäkring vid sidan av den allmänna sjukförsäkringen. Utredningsmannen har däremot förordat att sjömännen, i den mån de omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, skall åtnjuta sitt försäkringskydd inom denna försäkrings ram på samma sätt som övriga försäkrade samt att särskilda åtgärder i förevarande avseende inte skall vidtagas för de övriga sjömännen, för vilkas del det i sjömanslagen lagfästa skyddet anses vara tillfyllest.

Ifrågavarande spörsmål äger uppenbarligen ett intimt samband med varandra. Vid lösningen av frågan om ersättning för sjukvård utom riket måste hänsyn tagas till de ombordanställdas intressen, i den mån dessa arbetstagare omfattas av den allmänna sjukförsäkringen. Sättet för lösningen av spörsmålet om sjömännens sjukförsäkring beror i betydande mån av huruvida den allmänna försäkringen, tillsammans med andra föreskrivna skyddsanordningar, ger sjöfolket ett godtagbart skydd vid sjukdom. Även ur finansiell och administrativ synpunkt sammanhänger de båda frågorna nära. De bör därför prövas i ett sammanhang.

Till en början vill jag anföra vissa allmänna synpunkter på ifrågavarande problem. De skäl, som kan anföras för att sjömännens sjukförsäkring skall ske inom den allmänna försäkringens ram, synes mig tungt vägande. Det skydd, som enligt 1952 års sjömanslag tillkommer de ombordanställda vid sjukdom på grund av det s. k. redaransvaret, skapar avsevärd trygghet för de anställda. Någon anledning att minska detta skydd till följd av den allmänna sjukförsäkringens genomförande torde inte finnas; och redarna bör alltså liksom hittills bekosta de i sjömanslagen föreskrivna förmånerna. Det framgår av utredningen i ärendet, att vad nu anförts kan tillgodoses utan att någon utbrytning av sjömännens sjukförsäkring sker ur den allmänna sjukförsäkringen. Utredningen ger vidare belägg för att det är möjligt att utan en sådan utbrytning tillförsäkra sådana ombordanställda, som omfattas av den allmänna försäkringen, ett i stort sett lika gott försäkringskydd som övriga försäkrade. Ur finansiell och administrativ synpunkt skulle en utbrytning med stor sannolikhet medföra betydande merutgifter och svårigheter. I detta sammanhang må pekas på, att den försäkringssolidaritet mellan alla befolkningsgrupper, som utmärker den allmänna sjukförsäkringen, innebär att de som befinner sig i aktivt förvärvsarbete bidrager till utgifterna för övriga kategorier försäkrade samt att yngre och äldre försäkrade erlägger avgifter efter samma grunder till försäkringen. En utbrytning av en kategori kan medföra krav från andra kategorier om motsvarande anordningar. I detta avseende vill jag erinra om att det inte ansetts böra ifrågakomma att undantaga de stats- och kommunalanställda tjänstemännen från den allmänna försäkringen. Såsom principerna för sjukpenningförsäkringen utformats, skulle avsevärda tillämpningssvårigheter uppkomma, om de ombordanställda, vilka i stor utsträckning tidvis har annat förvärvsarbete, skulle utbrytas ur försäkringen. Att besvärligheter ifråga om medlemsregistreringen skulle uppkomma är uppenbart.

Gentemot dessa skäl för att bibehålla de ombordanställda inom den allmänna sjukförsäkringen kan huvudsakligen anföras att en särskild försäkring skulle medföra lättnad för redare och försäkrade därutinnan att de finge ha att göra med endast ett försäkringsorgan samt att även utländska sjömän generellt kunde omfattas av en sådan försäkring. Den förra fördelen

torde emellertid kunna vinnas genom särskilda administrativa anordningar inom den allmänna försäkringen. Vad angår de ombordanställda, som inte omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, anser jag att såvitt nu är i fråga skäl inte föreligger att för deras del vidtaga några särskilda åtgärder.

I enlighet härmed förordar jag, att de ombordanställda sjukförsäkras efter samma grunder, som gäller för övriga som omfattas av försäkringen.

Av vad nu sagts är det uppenbart att inom den allmänna sjukförsäkringens ram ersättning för sjukvård utom riket skall utgå till de ombordanställda. Enligt utredningen bör emellertid viss ersättning för sjukvård utom riket utgå även till alla andra, som är sjukvårdsförsäkrade. Förslaget härom har under remissbehandlingen allmänt godtagits; och jag kan för egen del ansluta mig till detsamma i denna del.

Vidkommande härefter frågan om hur reglerna för sjukvård utom riket bör utformas har den ersättning härför, som enligt utredningsförslaget skall tillkomma alla sjukvårdsförsäkrade, den s. k. g r u n d e r s ä t t n i n g e n, ansetts böra begränsas till ersättning för läkarvård och sjukhusvård. I vissa remissyttranden har ifrågasatts, att ersättning skall utgå även för vissa resekostnader eller att möjlighet skall föreligga att under särskilda förhållanden utge ersättning för andra utgifter än de nämnda. För egen del anser jag den av utredningsmannen föreslagna begränsningen vara välbetänkt i nuvarande läge. Frågan torde framdeles kunna bli föremål för omprövning, därest så skulle finnas påkallat av erfarenheterna.

Vad angår storleken av den ersättning för läkarvård utom lands, som skall utgå till alla försäkrade, har utredningen föreslagit, att den skall utgöra tre fjärdedelar av kostnaden, som dock skall få beräknas till högst 25 kr. vid varje besök den sjuke gör hos läkaren och högst 30 kr. vid varje besök läkaren gör hos den sjuke. I nämnda maximibelopp skall inräknas särskilda ersättningar, som läkaren kan betinga sig för förbandsmateriel, läkemedel, resor m. m. Under remissbehandlingen har olika meningar yppats på denna punkt. I en del fall har man ansett de föreslagna beloppen för höga; i andra yttranden har de ansetts för låga, särskilt såvitt angår utomeuropeiska länder.

Enligt min mening bör vid beloppens bestämmande hållas i minnet, att man här rör sig på ett nytt och oprövat område och att därför viss försiktighet bör iakttagas. Den föreslagna ersättningen kan måhända synas väl hög för de övriga nordiska ländernas del. Jag kommer emellertid att i det följande föreslå särskilda bestämmelser avseende läkarvård i land, med vilket överenskommelse i sjukförsäkringsfrågan ingåtts. Med hänsyn härtill och då ett enhetligt ersättningsbelopp i förevarande hänseende synes vara att föredraga förordar jag, att läkarens arvode maximeras till 25 kr.

Vid bedömandet av frågan om storleken av ersättningen för sjukhusvård bör hållas i minnet att, då jämförelse göres med sjukhusersättningarna i Sverige, sjukhusvården härstädes väsentligen bekostas av skattemedel. Det torde vara skäligen meningslöst att ersätta utgifter för sjukhusvård utom riket med ett belopp, som allenast motsvarar vårdavgiften å allmän sal å svenskt hemortssjukhus dvs. i regel 3 kr. Jag anser mig med hänsyn härtill böra biträda den princip — den medförda subventionens princip — som ligger till grund för förslaget i detta avseende. Detta innebär inte, att jag anser att å sjukförsäkringen skall stanna större utgifter för sjukhusvård utom riket än för sådan vård i riket. Det torde tvärtom vara naturligt att mellanskillnaden — som inte gärna kan fördelas på de olika sjukhushuvudmännen i Sverige — täckes genom ett statsbidrag. Det av utredningsmannen föreslagna maximibeloppet av 35 kr. för dag, räknat såsom ett genomsnittsbelopp för sjukhusvårdsperioden, har i vissa remissyttranden ansetts alltför lågt, särskilt i fråga om utomeuropeiska länder. Av samma skäl som jag åberopat i fråga om ersättningen för läkarvård anser jag mig inte kunna föreslå någon höjning av beloppet. Då detta i övrigt synes lämpligt avvägt kan jag godtaga detsamma.

De ombordanställda sjukvård ersättes under i sjömanslagen angivna tider och förutsättningar helt av redaren. Denne kan alltså få utge ersättning med högre belopp och för flera slag av utgifter än som här föreslagits utgå i grundersättning. De ombordanställda torde sålunda få anses väl tillgodosedda såvitt angår de utgifter som omfattas av redaransvaret. Vad däremot angår sjukvårdsutgifter, som inte faller under redaransvaret, skulle de ombordanställda, om inte särskilda anordningar vidtagits, få nöja sig med grundersättning. Denna torde dock, särskilt i vissa länder, knappast vara tillräcklig att ge ett skydd som motsvarar det som skulle ha tillkommit sjömannen om han vistats i Sverige.

Utredningsmannen rörande frågan om sjukvård utom riket har funnit att de nu anförda skälen motiverar att inom sjukförsäkringen utgives en särskild tilläggsersättning till sjömän för sjukvårdskostnader utom riket. Förslaget härom har i de flesta remissyttrandena i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Statskontoret har dock avstyrkt detsamma.

I detta sammanhang bör erinras om den hjälp, som av utrikesförvaltningen lämnas nödställda sjömän i utlandet. Svensk konsul äger sålunda enligt förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat lämna sjömän, som råkat i nöd under sådana omständigheter att hjälp i annan ordning inte tillkommer honom eller kan utverkas för honom, försträckning för avhjälpande av de mest trängande behoven. I dylika fall skall sjömannen underskriva en förbindelse om återbetalningskyldighet. Den svenske konsuln erhåller täckning för sina utlägg från det till utrikesdepartementets förfogande stående anslaget till gottgörelse av

kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare. Det ankommer härefter på utrikesdepartementet att, därest fordringen ej finnes böra avskrivas, återkräva förskotterat belopp. Återbetalade belopp tillföres anslaget i fråga. Enligt vad jag inhämtat belöper sig de återbetalda beloppen till endast några tiotusental kronor om året.

Enligt utredningsförslaget skall tilläggsersättningen endast utgå till sjöman, vilkens tjänsteförhållande upphör å utrikes ort och som insjuknar inom 30 dagar under fortsatt uppehåll i utlandet. Ersättningen skall utgå med belopp, som tillsammans med grundersättningen täcker erforderliga kostnader för läkar- och sjukhusvård. Ersättning skall däremot inte utgå för andra sjukvårdskostnader.

I vissa remissyttranden har påtalats, att den nämnda tiden av 30 dagar är för kort; man har också fäst uppmärksamheten på svårigheten att avgöra, huruvida ett insjuknande skett under den föreslagna trettiodagars-tiden. Även i fråga om förmånens storlek har viss kritik yppats.

Uppenbart är att, även om den föreslagna tilläggsförmånen skulle införas, sjömännen kommer att ha behov av hjälp från utrikesförvaltningens sida för den händelse de drabbas av sjukdom i utlandet. Den särskilda sjukhjälp utöver grundersättningen till utomlands insjuknade sjöman skulle sålunda komma att omhänderhavas såväl av utrikesförvaltningen som sjukförsäkringens organ — enligt utredningsförslaget skulle riksförsäkringsanstalten i viss utsträckning handha administrationen av den föreslagna tilläggsersättningen, vilken skulle helt finansieras av statsmedel. Med hänsyn till vad nu anförts och då vidare svårigheter synes föreligga att på ett tillfredsställande sätt avgränsa tilläggsförmånens räckvidd har jag funnit övertvägande skäl tala för att en sådan förmån inte införas.

Vad nyss sagts innebär inte att jag anser att hjälpen till sjöman vid utomlands iråkad sjukdom bör bli mindre än vad med utredningsförslaget åsyftats. Jag anser emellertid, att denna hjälpfråga bör ordnas på sådant sätt att svensk sjöman skall för erforderlig sjukvård utom riket äga få kostnaderna täckta genom utrikesmyndighetens försorg, och detta även om han inte kan anses vara nödställd. Utrikesförvaltningen bör i gengäld få lyfta den sjukvårdersättning, som tillkommer sjömannen från den allmänna sjukförsäkring. Beträffande eventuellt överskjutande belopp bör återkravs-rätt mot sjöman inte föreligga, utan kostnaden bör stanna å statsverket.

Ett bifall till vad jag sålunda föreslagit medför att nettobelastningen å det förutnämnda till utrikesdepartementets förfogande ställda anslaget å ena sidan kommer att öka något, med hänsyn till att återbetalningsskyldigheten i förevarande avseende slopas, och å andra sidan minska genom att en stor del av utgifterna vid sjukdom utomlands för såväl sjöman som andra svenskar kommer att täckas av sjukförsäkring. Anledning torde icke föreligga att, innan erfarenhet av de föreslagna åtgärdernas verkningar föreligger, räkna med ändring av anslagets nettobelastning.

I den mån svensk medborgare på grund av konventioner med utländsk makt äger utbekomma sjukvårdsförmåner enligt lagstiftningen i vistelselandet skall enligt utredningsförslaget vad han sålunda kan utfå avdragas från den ersättning, som eljest skulle tillkomma honom från den allmänna sjukförsäkringen. Vederbörande skulle sålunda kunna erhålla sjukhjälp såväl på grund av konvention som från den allmänna sjukförsäkringen. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande. Särskilt såvitt angår sjukvård, som ersatts enligt lagstiftningen i något av våra nordiska grannländer, synes det mindre tilltalande om den svenska sjukförsäkringen skall till svenska medborgare utgiva merförmåner utöver dem som eljest utgår till grannlandets inbyggare.

I vissa gränsområden, särskilt såvitt angår Norge, förekommer det att befolkningen anlitar läkare och ibland även sjukvårdsanstalt i grannlandet samt att läkare från grannlandet kallas till sjukbesök i Sverige. Enligt utredningsförslaget skall riksförsäkringsanstalten äga för dylika fall bestämma, att för läkarvård och i samband därmed företagna resor ersättning skall utgå enligt bestämmelserna i SFL, därvid skall så anses som om vården meddelats i Sverige av svensk läkare. Medicinalstyrelsen har i anledning härav erinrat om att utredning av hithörande frågor pågår genom en särskild nordisk samarbetsnämnd. Från riksförsäkringsanstaltens sida har påpekats, att förutsättning för att ersättningsrätt enligt SFL skall kunna helt utnyttjas i dylika fall måste vara, att läkaren lämnar de uppgifter angående vården, som erfordras till följd av läkarvårdstaxan.

Frågan om rätt till sjukhjälp i land, med vilket Sverige slutit konvention i sjukförsäkringsavseende, synes vara i behov av närmare övervägande, därvid de olika omständigheter som kan föreligga inom resp. länder bör beaktas och i möjlig mån tillses att ersättning inte utgår enligt såväl svensk som utländsk lagstiftning. Jag instämmer därför i ett av riksförsäkringsanstalten framlagt förslag att det i detta sammanhang endast föreskrives att, där överenskommelse träffas med främmande makt om utgivande av sjukhjälp, för vilken ersättning kan utgå enligt de eljest gällande bestämmelserna om ersättning för sjukvård utom riket, dessa bestämmelser skall gälla sjukhjälp vid vård, som meddelats inom den främmande maktens territorium endast i den mån Kungl. Maj:t så förordnat. Även rörande ersättning för sjukvård, som vid försäkrads vistelse i gränsområde till Finland eller Norge, meddelats i något av dessa länder, synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter. Däremot torde det i detta sammanhang ej böra komma i fråga att meddela bestämmelser om ersättning för här i landet meddelad läkarvård av annan läkare än sådan som har svensk legitimation.

Jag övergår så till frågan om sjömannens sjukpenningförsäkring och vissa därmed sammanhängande frågor. Utredningsförslaget

angående sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen innebär i detta hänseende, att ombordanställds sjukpenningklass under ombordanställningstiden och därmed hans sjukförsäkringsavgift och sjukpenning under den redarskyddade tiden skall bestämmas efter den utgående lönen vid ombordanställningen. Utredningsmannen har ansett att detta förslag skall kunna utan lagändring genomföras genom att riks-försäkringsanstalten skriftligen ger sjuk-kassorna anvisning att verkställa ombordanställds placering i sjukpenningklass på det föreslagna sättet. Den föreslagna ordningen skulle medföra att redarens regressrätt mot sjukförsäkringen kunde beräknas på grundval av den faktiskt utgående lönen. Överensstämmelse skulle också komma att råda mellan den preliminära avgift som av sjömannen uttages såsom preliminärskatt och den slutliga avgift som påföres honom.

Förslaget har i denna del avstyrkts av riks-försäkringsanstalten. Ett genomförande av förslaget skulle enligt anstalten innebära ett frångående av de principer, som ligger till grund för den obligatoriska sjukpenningförsäkringen, och skulle i många fall leda till, att sjukkassan måste ställa sjömannen utanför sjukpenningförsäkringen, då kassan mottagit anmälan att hans ombordanställning upphört. Å andra sidan har förslaget förordats i remissyttrandena från sjöfartshåll.

Det torde inte gå att bortse från vad riks-försäkringsanstalten sålunda anfört; och det bör enligt min mening vara möjligt att genom lämpliga anordningar inom sjukförsäkringens administration, såvitt den berör de ombordanställdas sjukförsäkring, tillmötesgå önskemålen att beräkningen av regressanspråken inte skall medföra allt för stort arbete. Ser man frågan ur de ombordanställdas synpunkt innebär den av riks-försäkringsanstalten intagna ståndpunkten att dessa, liksom övriga sjukpenningförsäkrade, blir försäkrade efter en genomsnittlig årlig arbetsinkomst. Eftersom det torde vara likgiltigt för de ombordanställda hur de är försäkrade under den redarskyddade tiden, lär denna metod vara till fördel för dem. De blir nämligen väl skyddade av sjukpenningförsäkringen under de perioder, då de normalt inte arbetar eller under vilka de har en låg arbetsinkomst. Den omständigheten, att de under ombordanställningen kan få något för högt preliminärskatteavdrag i förhållande till det dåvarande försäkringsskyddet, kompenseras av att de under viloperioderna är försäkrade utan att preliminärt erlägga någon avgift.

Med hänsyn till vad nu anförts ansluter jag mig till riks-försäkringsanstaltens uppfattning i denna del och anser, att särbestämmelser beträffande sjömannens sjukpenningförsäkring inte bör utfärdas.

Utredningsmannen har berört möjligheterna att samordna den lön, som enligt sjömanslagen skall tillkomma ombordanställd vid sjukdom, med sjukpenningförsäkringen. En svårighet härutinnan ligger däri att sjömanslagens bestämmelser i detta avseende är tvingande samt att, om lönen inte kan nedsättas för sjukpenningberättigande tid, sjömannens inkomst blir

högre än eljest på grund av att den del av lönen som motsvarar sjukpenningen är skattefri (sjukpenningen förutsättes regelmässigt i dessa fall tillkomma redaren). Utredningsmannen anser sig dock kunna fastslå, att lagstiftningen inte avsett att föreskriva mera än att sjuk ombordanställd under viss tid inte skall i lönehänseende försättas i sämre läge än då han är frisk. Med denna utgångspunkt anser utredningsmannen det vara självklart, att sjöfartsnäringsens parter äger avtala om sådan ändring av den till sjuk ombordanställd utgående lönen att — schablonmässigt sett — den ombordanställdes nettolön alltid blir densamma. Mot vad utredningsmannen sålunda anfört har någon gensaga ej rests under remissbehandlingen; och någon åtgärd från statsmakternas sida i förevarande avseende torde inte vara påkallad för det närvarande.

Utredningsmannen rörande frågan om ersättning för sjukvård utom riket har funnit att särskild ersättning för läkemedel, som inköpes utomlands, inte skall utgå från sjukförsäkringen. Även utredningsmannen beträffande sjöfolkets sjukförsäkring har uppehållit sig vid läkemedelsfrågan och därvid framhållit, att skäl inte syntes föreligga att föreslå särskilda regler för det fall att redare utom riket för ombordanställds räkning eller genom denne inköper läkemedel beträffande vilka kostnaden skall stanna å redaren. Däremot borde befälhavare eller redare vid inköp jämlikt skeppspotekskungörelsen av sådana receptbelagda läkemedel, som avses i förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, i rabatteringshänseende jämsättas med den person å vilken förordningen äger tillämpning.

Riksförsäkringsanstalten har häremot invänt bland annat att de läkemedel, som skall finnas i skeppspoteken i regel torde vara så prisbilliga, att de vid enskild förskrivning inte skulle berättiga till någon rabatt eller endast obetydlig sådan. Jag intager i sak samma ståndpunkt som riksförsäkringsanstalten och kan således inte tillstyrka, att läkemedelsrabatteringen kommer till användning vid upphandling för skeppspoteken.

Ett spørsmål, som tilldragit sig särskild uppmärksamhet, är frågan om redarens regressrätt, dvs. redarens rätt att hos den allmänna sjukkassan uppbära den sjukhjälp, som för den genom redarförpliktelsen skyddade tiden skulle tillkomma sjömannen. På grund av en i SFL upptagen bestämmelse (28 § första stycket) äger redare sådan regressrätt såvitt angår de sjömannen tillkommande sjukpenningförmånerna. Bestämmelserna i 19 § SFL ger vidare redare viss regressrätt såvitt avser ersättning för i Sverige meddelad sjukvård. Någon uttrycklig bestämmelse, som reglerar motsvarande spørsmål avseende ersättning utom riket, finnes däremot inte.

Otvivelaktigt innebär införandet av de i det föregående föreslagna förmånerna av ersättning för läkar- och sjukhusvård, att inte obetydliga delar

av de med redarförpliktelsen förbundna kostnaderna avseende de i Sverige sjukförsäkrade sjömännen kommer att överflyttas från redare till sjukvårdskassorna, därest redarna erhåller regressrätt beträffande förevarande sjukvårdssättning. För en sådan regressrätt talar emellertid olika skäl. Redare får liksom övriga arbetsgivare utgiva bidrag till sjukvårdskassorna; och de ombordanställda får erlægga avgifter till dessa kassor såsom andra medlemmar. Såframt redarna tillerkännes regressrätt, kommer de ombordanställdas sjukvårdsförsäkring att utnyttjas ungefär på samma sätt som andra arbetstagares. Någon anledning finnes då inte att fastställa särskilda avgifter för de ombordanställda — något som skulle medföra synnerligen svårlösta problem av ekonomisk och administrativ natur. Det synes inte heller vara motiverat att låta ersättningen för sjukvård utom riket ur regressrättssynpunkt intaga en särställning i förhållande till övriga sjukvårdshjälpsförmåner enligt SFL. Slutligen må påpekas att eftersom regressrätt föreligger för redare i fråga om sjukvårdssättning, som utgår enligt yrkesskadeförsäkringslagen, redarna skulle i viss mån komma i ett sämre läge än för närvarande, om regressrätt inte medgäves för sjukvård utom riket enligt SFL. I den mån dylika förmåner införes i SFL, kommer nämligen för samordningstidens del de enligt yrkesskadeförsäkringslagen utgående förmånerna att minska. Jag föreslår därför, att det i SFL fastslås, att redares regressrätt jämväl skall avse ersättning för sjukvård utom riket.

I detta sammanhang torde även böra upptagas frågan om regressrätt för utrikesförvaltningen i de fall denna vid svensk medborgares sjukdom utomlands haft utgifter för dennes vård och uppehälle.

Såvitt de ombordanställda angår synes det naturligt att utrikesförvaltningen i förevarande avseende försättes i samma läge som redare, därest, såsom jag föreslagit, svensk konsul skall förskottera kostnaden för i Sverige sjukförsäkrad svensk sjömans sjukvård utomlands i den mån redaransvaret inte är tillämpligt. Regressrätten bör avse ej blott direkta sjukvårdsutgifter utan även utgifter för uppehälle under sjukdomstiden. Härför bör den sjömannen tillkommande sjukpenningen få tagas i anspråk.

Utrikesförvaltningens regressrätt synes emellertid inte böra begränsas till de ombordanställda utan avse även andra svenskar, som vid sjukdom erhållit konsular hjälp. Härigenom bör det bli lättare att återfå för sådana personer utgivna belopp samtidigt som besväret att kräva fullmakter av de sjuka blir obehövt. Även i förevarande hänseende hör alltså bestämmelser upptagas i SFL.

Med frågan om redares regressrätt mot sjukvårdskassa sammanhänger i viss mån frågan om skyldighet för redare att erlægga arbetsgivarbidrag för i Sverige inte sjukförsäkrade utländska sjömän. Båda frågornas lösning berör nämligen det förhandlingsmäs-

siga utgångsläget, då avtal mellan sjöfolkets parter skall träffas angående kompensation till sjömännen från redarna för den del av sjukförsäkringsavgifterna, som belöper å den redarskyddade tiden; denna avgiftsdel är ur sjömännens synpunkt inte till nytta för dem men väl för redarna. Uppenbart är att de utgiftslättnader, som kan uppkomma för redare såväl genom regressrätten som genom en minskad bidragsplikt till sjukförsäkringen, kan bidra till att skapa förutsättningar för en sådan avgiftskompensation.

Utredningsmannen rörande sjöfolkets sjukförsäkring föreslår, att arbetsgivarbidraget till sjukförsäkringen — och moderskapshjälpen — till de i Sverige inte mantalsskrivna utländska ombordanställda skall nedsättas till 0,4 % av lönerna. Nämda procentsats har ansetts motsvara den besparing i fråga om avgifter till yrkesskadeförsäkringen, som skulle uppkomma genom samordningen. Häremot har under förslagets remissbehandling invänts, att arbetsgivarbidraget i sin helhet tillfaller sjukförsäkringen samt att avgifterna till yrkesskadeförsäkringen måste anpassas efter yrkesskadeförsäkringens skyldighet att svara för utgifterna för de utländska sjömännen — omkring en fjärdedel av hela antalet — jämväl under samordningstiden. Det har därför yrkats att arbetsgivarbidrag ej skall utgå för ifrågavarande utländska sjömän. Riksförsäkringsanstalten har i samband härmed framfört tanken, att högre yrkesskadeförsäkringsavgifter skall beräknas för de inte sjukförsäkrade sjömännen än för de sjukförsäkrade. Härigenom kompenseras i huvudsak den lägre kostnad för utländska sjömän, som eljest skulle uppkomma, därest arbetsgivarbidrag inte utginge för dessa.

Det torde förhålla sig så, att sjöfartsnäringen i det avseende det nu gäller intager en särställning. Den bedrives sålunda i stor utsträckning utom riket och med hjälp av utländska anställda, som ofta saknar all anknytning till det svenska samhället. Vidare har redarna genom sjömanslagen pålagts ganska omfattande förpliktelser mot de anställda, förpliktelser vartill motsvarighet saknas på andra områden. Vidtages en sådan differentiering av yrkesskadeförsäkringsavgifterna, som av riksförsäkringsanstalten föreslagits, behöver man ej befara att den situationen uppstår, att den utländska arbetskraften blir nämnvärt billigare för redaren än den svenska. Såsom under remissbehandlingen påpekats, är det knappast motiverat att uttaga viss del av arbetsgivarbidraget för de utländska sjömännen i anledning av att dessa är yrkesskadeförsäkrade. Jag tillstyrker därför att redarna befrias från skyldigheten att erlægga arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen (och moderskapshjälpen) för i Sverige inte mantalsskrivna utländska ombordanställda.

Vad härefter angår kostnadsfrågan torde den bidragslättnad, som enligt vad nu föreslagits skulle tillkomma redarna, belöpa sig till omkring $\frac{1}{2}$ milj. kr. om året. Då de totala arbetsgivarbidragen till sjuk-

försäkringen (och moderskapshjälpen) kan beräknas till mer än 200 milj. kr. om året, kommer den föreslagna ändringen inte att märkbart påverka avgiftsberäkningarna inom sjukkassorna.

De finansiella konsekvenserna för statens del av de nu framlagda förslagen synes — om man bortser från en mindre ökning av kostnaderna för riks-försäkringsanstalten — inskränka sig till kostnaderna för statsbidraget till sjukvården utom riket. Den sålunda uppkommande ökningen av statens bidrag till den allmänna sjukförsäkringen kan antagas utgöra i runt tal 1 milj. kr. om året.

Givetvis är det angeläget, att den administrativa handläggningen av ärendena rörande de ombordanställdas sjukförsäkring ordnas på ett rationellt sätt. Det har framhållits, att för såväl redare som utrikesförvaltningens organ är av vikt, att man i dessa ärenden kan vända sig till valfri sjukkassa eller att ärendenas handläggning på ett eller annat sätt centraliseras. För redares utnyttjande av regressrätten anses det sålunda vara betydelsefullt, att redaren slipper hänvända sig till ett stort antal sjukkassor. För utlandsmyndigheten är det av stor betydelse att en enda myndighet i Sverige handlägger dylika ärenden. Vad särskilt angår sjukvårdersättningen torde det såväl för de försäkrade som för sjukkassorna vara önskvärt, att något eller några försäkringsorgan finnes, som har tillgång till språkkunniga befattningshavare samt erfarenhet rörande utländska sjukvårdsförhållanden.

Vid övervägande av hithörande spörsmål har jag därför kommit till den uppfattningen att det föreligger behov av särskilda anordningar med avseende å de ombordanställda. Dessa utgör den ojämförligt största gruppen av sjukförsäkrade, som för sitt arbete är hänvisade att i stor utsträckning vistas utomlands. De är genom sjömanslagen skyddade genom särskild lagstiftning, som resulterar i att redarna får ett starkt ekonomiskt intresse av deras sjukförsäkring. De ombordanställda behöver, trots nämnda skydd, inte sällan anlita konsulär hjälp. Yrkesskadeförsäkringen omfattar samtliga de ombordanställda, varigenom gränsdragningsproblem uppkommer mellan dessas sjuk- och yrkesskadeförsäkringar.

Övriga personer, som insjuknar utomlands, har oftast möjligheter att senast vid hemkomsten erhålla sin ersättning direkt från den sjukkassa de tillhör. I de fall, där språkliga eller andra problem skulle uppstå för kassan, bör denna kunna hänvända sig till vederbörande centralsjukkassa eller till riks-försäkringsanstalten för erhållande av bistånd. Emellertid synes i de fall, då konsulär myndighet haft att utge bistånd vid försäkrads sjukdom, utrikesförvaltningen böra ha möjlighet att liksom i fråga om sjömännen vända sig till riks-försäkringsanstalten för utkrävande av den sjukhjälp, som må tillkomma vederbörande från sjukförsäkringen.

Åtgärderna i detta hänseende bör sålunda begränsas att avse sjöfolket samt de fall, där utrikesförvaltningen fått förskjuta sjukhjälp åt andra

än sjömän. Eftersom riksförsäkringsanstalten såväl är tillsynsmyndighet för de allmänna sjukkassorna som — i sin egenskap av yrkesskadeförsäkringsinrättning — har ett stort antal ombordanställda försäkrade hos sig, synes övervägande skäl tala för att anstalten blir det serviceorgan, som skall utgöra en förmedlande länk mellan å ena sidan redare, utrikesförvaltning och i utlandet vistande sjömän samt å andra sidan vederbörande allmänna sjukkassor.

Riksförsäkringsanstalten skall i sin berörda egenskap äga mottaga regresskrav och verkställa utbetalningar samt hos vederbörande sjukkassor återkräva vad sålunda utbetalats. Det torde bli erforderligt att inom anstalten upplägges ett register över de sjömän i utrikes fart, som är sjukförsäkrade, samt att inom sjukkassorna göres annoteringar till förhindrande av att utbetalningar göres både till redare eller utrikesförvaltning och till sjömännen själva.

Anmälningar om arbetsanställningar rörande de ombordanställda bör kunna ske genom riksförsäkringsanstaltens förmedling. Därest anmälningarna även innehåller uppgifter rörande den anställdes löneförhållanden, synes det kunna övervägas att riksförsäkringsanstalten, i samband med att anmälan vidarebefordras till sjukkassan, ger denna en anvisning rörande vederbörandes lämpliga inplacering i sjukpenningklass. Härigenom skulle kunna vinnas att en enhetlig praxis i detta avseende kommer till stånd, något som i sin tur skulle vara av betydelse vid bedömning av värdet av redarnas regressrätt. Det synes tills vidare böra få ankomma på riksförsäkringsanstalten och sjukkassorna samt sjöfartens parter att söka utfinna de lämpligaste metoderna för anmälningsförfarandet och inplaceringen av de ombordanställda i sjukpenningklasser. Eftersom det kan antagas att härvid ett mera omfattande anmälningsförfarande överenskommes, än det som föreskrives i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning, torde för närvarande någon ändring i nämnda förordning inte vara nödvändig. Det torde för övrigt vara lämpligt att med sådan ändring får anstå till dess hithörande förhållanden kan bättre överblickas.

Vid den av mig föreslagna lösningen av det administrativa handhavandet av sjömannens sjukförsäkring torde behovet av anteckning i sjöfartsbok eller avräkningsbok bli mindre än eljest. Emellertid synes det för sjömannen vara betydelsefullt att han lätt kan visa att han är sjukförsäkrad i Sverige. En anteckning härom synes därför böra göras i sjömannens avräkningsbok. Denna anteckning synes enklast kunna göras av befälhavaren. Någon uttrycklig författningsbestämmelse härom torde ej erfordras.

Frågan om sättet för verkställande av sjukanmälan beträffande sjömän i utrikes fart torde inom ramen av gällande lagstiftning kunna lösas genom att sjukkassorna erhåller anvisningar i frågan från riksförsäkringsanstalten.

Givet är att riksförsäkringsanstaltens nyss berörda serviceverksamhet kommer att föranleda behov av viss personalökning. Serviceavdelningen bör förläggas till den sjukkassebyrå, som har tillsyn över sjukkassornas allmänna förvaltning. Tills vidare torde det ökade personalbehovet kunna tillgodoses genom att någon eller några av de befattningshavare, som blir övertaliga å anstaltens yrkesskadesida, behålles i tjänst längre tid än eljest skolat vara fallet samt därvid överföres till nyssnämnda byrå. Personalfrågan torde därefter få prövas i samband med statbehandlingen för budgetåret 1956/57.

Vad slutligen angår tiden för ikraftträdandet av vad jag här föreslagit må erinras om att reformerna för sitt genomförande förutsätter att vissa relativt tidsödande förberedelsearbeten vidtages. Jag avser härvid bl. a. lösandet av frågorna om sjukvårdsersättningarna i vissa grannländer och vid vård i vissa gränsområden samt utfärdandet och distribuerandet av nya instruktioner för den konsulära förvaltningen. Jag föreslår därför, att reformerna icke genomföres förrän från och med den 1 januari 1956. I fråga om beräkningen av arbetsgivarbidraget torde anledning saknas att tillämpa andra regler för innevarande år än för framtiden. I denna del synes förslaget böra genomföras retroaktivt från och med den 1 januari 1955.

Specialmotivering

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring;

2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp; samt

3) förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1. förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat.

Dessutom har upprättats ett utkast till kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring.

Beträffande detaljbestämmelserna torde endast följande behöva framhållas.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring

19 och 20 §§.

Bestämmelsen i 19 § tredje stycket SFL torde böra begränsas att avse ersättning för sjukvård inom riket. Sista punkten av stycket bör därför utgå. I gengäld bör 20 § kompletteras med bestämmelser om regressrätt

för kostnader för sjukvård utom riket. I ett nytt andra stycke föreslås sålunda bestämmelser om redares regressrätt och i ett nytt tredje stycke om utrikesförvaltningens regressrätt.

Enligt 28 § tredje stycket sjömanslagen skall kostnaden för sjukhusvård, läkarbehandling och läkemedel till svensk sjöman, som kvarlämnats i utlandet behäftad med könssjukdom i smittsamt skede, bestridas av statsmedel såvitt avser tiden efter det sjömannens anställning upphört. Någon ändring härutinnan är ej påkallad. I den mån staten sålunda bestrider sjukvårdsutgifter för sjömannen, uppkommer för denne inga kostnader i förevarande hänseende, och regressrätt från utrikesförvaltningens sida mot sjukförsäkringen föreligger följaktligen ej i dylikt fall.

28 §.

I paragrafens andra stycke föreslås ett tillägg i syfte att möjliggöra för redare att i förevarande avseende vända sig till riksförsäkringsanstalten, å vilken det sedan ankommer att av vederbörande sjuk-kassa uttaga vad av anstalten i sjuk-kassans ställe utgivits.

Bestämmelserna i femte stycket åsyftar att tillförsäkra utrikesförvaltningen regressrätt gentemot sjukförsäkringen även beträffande sjukpenningförmåner. Detta synes så mycket mera motiverat, som det inte sällan torde vara svårt att vid sjukvård utomlands skilja på utgifter för sjukvård och för underhåll. Utrikesförvaltningen skall äga uttaga även förevarande regressfordringar genom riksförsäkringsanstaltens förmedling. Det torde böra observeras, att de föreslagna bestämmelserna i såväl detta stycke som i 20 § tredje stycket ej blott avser ombordanställda utan även övriga försäkrade, som vid sjukdom erhållit konsulär hjälp.

38 §.

I det föregående har föreslagits att arbetsgivarbidrag inte skall uttagas för utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket. En bestämmelse härom har upptagits i första stycket.

Det synes lämpligt att i samband härmed vidtaga en jämkning av förevarande paragraf även i annat avseende. Vid tillkomsten av bestämmelserna om arbetsgivarbidraget till sjukförsäkringen har avsikten varit att detta bidrag och avgifterna till den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen skall avse samma personer och samma lönesummor, i den mån annat inte uttryckligen angivits. Emellertid avser denna paragraf vid en strikt tolkning även arbetstagare, som på grund av längre tids vistelse utomlands inte är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade. I förtydligande syfte bör därför i paragrafen uttryckligen angivas att arbetsgivarbidraget endast skall avse arbetstagare, som omfattas av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. En motsvarande ändring bör ske i 12 § lagen om moderskapshjälp.

41 §.

Eftersom förmånerna vid sjukvård utom riket inte är detaljreglerade i SFL har det inte syntts lämpligt att i lagen intaga bestämmelserna om statsbidrag till nämnda förmåner. I ett nytt tredje stycke i denna paragraf har därför skett en hänvisning till särskilda bestämmelser om ifrågasvarande statsbidrag. Det har förutsatts att sådana bestämmelser skall inflyta i den kungörelse, som Kungl. Maj:t utfärdar angående sjukhjälp utom riket.

Förslaget till lag angående ändring av 12 § lagen om moderskapshjälp

Härom må hänvisas till vad anförts vid 38 § SFL.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen angående beskickningar och konsulat

Ett nytt andra stycke föreslås upptaget under paragrafens första moment. Genom bestämmelserna i det nya stycket införes skyldighet för konsul att, i de fall momentets första stycke eller paragrafens andra moment inte är tillämpliga, bekosta sjukvård och underhåll för sjukförsäkrad svensk sjöman och detta även i sådana fall, då sjömannen har egna tillgångar. En i vederbörlig ordning verkställd anteckning i sjömannens sjöfartsbok eller avräkningsbok rörande hans sjukförsäkring bör anses utgöra tillräckligt bevis om försäkringsstillhörigheten.

I övrigt hänvisas till vad som anförts under 19 och 20 §§ SFL.

Utkastet till kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring

1 §.

Av lydelsen framgår att kostnaderna för sjukhjälp skall åvila den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen. Vidare framgår att ersättning inte skall utgå, då behovet av vården uppkommit redan innan den försäkrade lämnade Sverige. Det är däremot intet som hindrar att sjukvård i ett främmande land ersättes trots att vårdbehovet uppkommit i ett annat främmande land.

2 och 3 §§.

Angående dessa paragrafer hänvisas till den allmänna motiveringen.

4 §.

Paragrafen bör kunna tillämpas även för det fall att med vården utan risk eller större obehag kunnat anstå till dess den försäkrade återkommit till Sverige.

5 och 6 §§.

Angående dessa paragrafer hänvisas till den allmänna motiveringen. Beträffande 6 § må även hänvisas till vad ovan anförts vid 41 § SFL.

7 §.

I denna paragraf återfinnes tillämpningsbestämmelser till 20 § andra stycket och 28 § andra stycket SFL. Tillämpningsbestämmelser till 20 § tredje stycket och 28 § femte stycket SFL förutsättes bli utfärdade särskilt.

8 §.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke innebär en utvidgning i förhållande till de i kungörelsen i övrigt förefintliga förmånsbestämmelserna. Fordran å att sjukhjälpsbehovet uppkommit utom riket upprätthålles nämligen inte i det fall, som här avses. Om någon insjuknar på svenska sidan om gränsen till Finland eller Norge inom visst gränsområde och han erhåller läkar- eller sjukhusvård i något av nämnda länder förutsättes sålunda ersättning härför kunna utgå. Ersättningen skall dock i sådant fall högst utgå enligt bestämmelserna i SFL. Då regleringen av hithörande frågor tar ytterligare utredning, förutsättes Kungl. Maj:t få utfärda närmare bestämmelser härom vid en senare tidpunkt.

Det har inte varit möjligt att i detta sammanhang upptaga den ur principiell synpunkt betydelsefulla frågan om ersättning för läkarvård som i Sverige meddelas av läkare, vilken är legitimerad i något av grannländerna.

Av ifrågavarande författningsförslag, vilka har den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, är förslaget till lag angående ändring i sjukförsäkringslagen samt förslaget till ändrad lydelse av 12 § lagen om moderskapshjälp av den natur att lagrådets utlåtande däröver bör inhämtas.

Departementschefens hemställan

Departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande förslag till

---

¹ Såvitt angår de till lagrådet remitterade lagförslagen, som äro likalydande med de vid propositionen fogade förslagen, har bilagan här uteslutits.

1) *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring samt*

2) *lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp*

måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Karin Wickström

Utkast

till

**Kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen
om allmän sjukförsäkring**

Kungl. Maj:t har, med stöd av riksdagens beslut, funnit gott förordna som följer.

1 §.

Den som är försäkrad jämlikt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger på grund av den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen enligt nämnda lag vid sjukdom, för vilken behov av vård uppkommit under den försäkrades vistelse utom riket, rätt till ersättning för utgifter för sjukvård utom riket enligt vad nedan sägs.

2 §.

Ersättning för utgifter för läkarvård utgår med tre fjärdedelar av läkares arvode, som dock ej må beräknas till högre belopp än 25 kronor vid varje besök.

I arvode, som avses i första stycket, skall inräknas ersättning, som den försäkrade utgivit till läkaren för läkemedel, sjukvårdsmateriel och läkares resa ävensom för sådant intyg av honom, som erfordras för utfående av sjukpenning.

3 §.

Ersättning för utgifter för sjukhusvård utgår med belopp, motsvarande den avgift, mot vilken den försäkrade erhållit vården; dock må den sammanlagda ersättningen för en vårdperiod ej beräknas till högre belopp än 35 kronor för dag.

I avgift, som avses i första stycket, skall inräknas kostnad, som den försäkrade i anledning av sjukhusvården utgivit i läkararvode eller för läkemedel och sjukvårdsmateriel.

4 §.

Där det är uppenbart, att försäkrad utom riket åsamkat sig utgifter för läkar- eller sjukhusvård till högre belopp än som varit erforderligt, må ersättningen skäligen nedsättas.

5 §.

Har Konungen med främmande makt träffat överenskommelse om utgivande av ersättning för sjukvård, skall för vård inom sådan makts område ersättning enligt 2 och 3 §§ utgivas endast i den mån Konungen förordnar därom.

6 §.

Sjukhjälsbidrag utgår för varje kalenderår till centralsjukkassa för de utgifter enligt 2 och 3 §§, som under året bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, med belopp motsvarande, såvitt angår läkarvård hälften av utgifterna och beträffande sjukhusvård utgifterna efter avdrag av tre kronor för varje dag försäkrad beretts sjukhusvård.

7 §.

Redare för svenskt fartyg, vilken jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad enligt denna kungörelse och som enligt 20 § lagen om allmän sjukförsäkring äger erhålla gottgörelse för kostnaden från den sjukkassa, där sjömannen är försäkrad, har att göra framställning därom hos tillsynsmyndigheten för den allmänna sjukförsäkringen.

Gottgörelse, som avses i första stycket, utbetalas av tillsynsmyndigheten; och åligger det vederbörande sjukkassa att till tillsynsmyndigheten utgiva ersättning för vad denna sålunda utgivit.

Vad i första och andra styckena är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där redare enligt 28 § lagen om allmän sjukförsäkring äger i sjömans ställe från sjukkassan erhålla sjömannen tillkommande sjukhjälp.

8 §.

I övrigt skall vad i lagen om allmän sjukförsäkring är stadgat rörande ersättning för utgifter för läkarvård och sjukhusvård i tillämpliga delar lända till efter rättelse beträffande ersättning enligt denna kungörelse.

Vad enligt lagen om allmän sjukförsäkring gäller om rätt till ersättning för läkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor skall, i den mån Konungen förordnar därom, äga tillämpning å sjukvård, som inom Finland eller Norge lämnas försäkrad vilken inom svenskt område vid riksgränsen mot något av nämnda länder blir i behov av sådan vård.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1956.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 mars 1955.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 februari 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring* samt

2) *lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet, hovrättsrådet G. Y. Samuelsson.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Harriet Stangenberg

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för utrikes- och handelsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den 4 mars 1955 avgivna utlåtande över de den 11 februari 1955 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp.

Föredraganden anför.

Lagrådet har lämnat ifrågavarande båda lagförslag utan erinran.

Såsom närmare framgår av remissprotokollet för den 11 februari 1955 har jag förutsatt att vissa bestämmelser angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring skall utfärdas i administrativ ordning; och vid remissprotokollet har fogats utkast till en kungörelse i detta hänseende. Jag har jämväl i övrigt dragit upp vissa riktlinjer för hur jag anser ifrågavarande spørsmål böra lösas. Riksdagen torde böra lämnas tillfälle att yttra sig över vad jag sålunda föreslagit.

Föredraganden hemställer härefter

dels att nyssnämnda båda lagförslag ävensom det i remissprotokollet för den 11 februari 1955 omförmälda förslaget till *förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat* måtte, lagförslagen jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande,

dels ock att Kungl. Maj:t ville lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över de grunder rörande ersättning för sjukvård utom riket, som angivits i statsrådsprotokollet för den 11 februari 1955.

Kungl. Maj:ts proposition nr 118

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid